БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 207 (9961) | 1962 оной сентябриин 1, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛЭЭР АМАР МЭНДЭ,

хүндэтэ багшанар, олон түмэн һурагшад!

УРГАСА ХУРЯАЛГА— МҮНӨӨДЭРЭЙ ДАЙШАЛХЫ ХЭРЭГ

Тарбагатайн Калининай нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө дүүргэбэ

ЭДЭНЭРҺЭЭ ЖЭШЭЭ АБАГТЫ.

Таряа худалдаха түсэб дүүргэгдээ

ТАРБАГАТАЙ. (Телефоноор абтаба). Энэ жэлдэ колхозоймнай бүхы тарялан дээрэ һая нааша үзэгдөөгүй элбэг баян ургаса гаранхай. Энэмнай гансахан байгаалиин, сагай уларилай таарамжатай һайн байһанһаа болоо бэшэ, харин хүн бүхэнэй ажалдаа оролдосотойгоор, эзэн ёһоор хандаһанай ашаар лэ туйлагдаа бшуу.

Тиимэһээ мүнөө артелиин механизатор, таряашан бүхэн орооһо тарянайнгаа ургаса нэгэшье гээлтэгүйгөөр, богони болзорто хуряажа, гүрэндөө таряа худалдаха түсэбөө түргэн дүүргэхын тула үдэр, һүниие мэдэнгүй хүдэлжэ байна гээшэ.

Августын 31-нэй мэдээгээр колхоз гүрэндөө 25 мянга 825 пүүд таряа худалдажа, түсэбөө 110 процент дүүргэбэ. Гансахан һүүлэй 4—5 үдэрэй туршада 10 шахуу мянган пүүд таряа бэлэдхэлэй пунктда ябуулаабди.

Мүнөө бригаданууднай гүрэндөө түсэбһөө гадуур таряа тушаажа үргэлжэлһөөр. Иигээд сентябриин 5 болотор хамта 48 мянган пүүд шэнэ ургасын шэлэмэл таряа худалдажа, абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэбди.

Нэн түрүүн тоог дээрэхи бүхы хүдэлмэриие һайнаар, үдэр һүнигүй эмхидхэжэ, таряа зөөлгэдэ машина, техникэ олоор табиһанай ашаар иимэ амжалта туйлагдаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ таряа амяарлан хадалга, хуряалга түлэг дундаа ябана. Бүхыдөө 700 гаран гектарта орооһо таряан хуряагдажа абтаад байна. Эндэ хүдэлжэ байһан механизаторнуудай дундаһаа комбайнернууд: Иван Колтунов, Илья Арефьев, Николай Степаненко гэгшэд үдэр бүри 22—25 гектар, заримдаа 30 га хүрэтэр таряа хадана, хуряана. Тэдэнэр га бүриһөө 15 центнер таряа сохижо абадаг.

В. Гроссман,
Тарбагатайн Калининай нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Газетэнүүдэй хуудаһануудта республикын „Хүндэлэлэй самбар" бии болгохо тухай

Ургаса хуряалгын, таряа бэлэдхэлэй ба силос даралгада түрүүлжэ ябаһан хүнүүдые урмашуулха зорилгоор КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтообо:

«Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй хуудаһануудта республикын «Хүндэлэлэй самбар» бии болгохо.

Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ба бэлэдхэхэ министерствын, нютагай үйлэдбэриин управленинүүдэй, КПСС-эй обкомой парторгнуудай, партиин райкомуудай, аймагай Соведэй гүйсэдкомуудай ба облпрофсоведэй зууршалгаар КПСС-эй обком ба республикын Министрнүүдэй Совет шиидхэбэри абажа, «Хүндэлэлэй самбарта» иимэ түрүүшүүл бэшэгдэхээр тогтоохо:

богонихон болзор соо, гээлтэ хоролтогүйгөөр ургаса хуряалга үнгэргэжэ шадаһан, гүрэндэ таряа худалдаха, намарай паар хахалха, силос дараха түсэбүүдээ дүүргэһэн ба үлүүлэн дүүргэһэн колхозууд, совхозууд, отделенинүүд, бригаданууд, звенонууд;

ургаса хуряалгада, таряа шэрэлгэдэ, силос даралгада, тэрэшэлэн намарай паар хахалалгада һайн амжалта туйлаһан комбайнернууд, машинистнууд, трактористнууд, шофернууд, мүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэдэ туһалһан түрүү арга методуудые нэбтэрүүлһэн механигууд, инженернүүд, агрономууд болон бэшэ хүдэлмэрилэгшэд.

Республикын «Хүндэлэлэй самбарта» бэшэгдэһэн ажахынууд болон түрүүшүүлэй дүй дүршэл саг соонь, үргэнөөр харуулжа байха, тиихэдээ хуряалгын агрегадуудые булэг булэгөөрнь хүдэлгэхэ, үдэр һүнигүй ябуулха, баалнуудые суглуулан сохихо, машинанууд болон механизмуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха талаар темпжбегэйхидэй дүй дүршэл шадамараар хэрэглэһые харуулха хэрэгтэ тусгаар анхаралаа хандуулха гэжэ республикын ба аймагууд хоорондын газетэнүүдэй редакцинуудые, радиодамжуулгын ба телевидениин комитедые, нютагуудтахи радиодамжуулгын редакцинуудые уялгалха.

Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ Хуулиин Буряадай АССР-тэ дүүргэлтэ, арадай гэгээрэлэй системын саашанхи хүгжэлтэ тухай

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

...арадай гэгээрэл тухай КПСС-эй ...съездын түүхэтэ шиидхэбэри... дээрэһээ дулдыдан гараһан ...нуудые бэелүүлхэ, мүн һу... болон хүмүүжэлэй системые ...эн хубилгаха талаар арадай ...лэй органууд, һургуулинууд, ... тусхай дунда болон профес...льна техническэ һургуулинууд, ...бликын багшанар болбол пар..., советскэ органуудай хүтэлбэ...ро ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа ...Буряадай АССР-эй Верховно ... тэмдэглэнэ.

...дай гэгээрэлэй системые шэ... хубилгалга хадаа ажабайдал... республикын һургуулинуудай ...о барисаа бэхижүүлхэ, һурал... аша үрэтэй ажал хүдэлмэри... коммунис байгуулалтын ... ябуулгатай даамай жэгдээр ...бон, һурагшадай һайнаар һура... һургуулиин даһанай бүхы үхи...ые һуралсалда хандуулха ябалгаһан байна. Ажалай болон ...бэриин һуралсал аша туһа... ажал хүдэлмэридэ үхибүүдэй ...болохо хабаадалгатайгаар эм...дэнэ. Тэрэшэлэн национальна ...улинуудта үхибүүдээ ямар хэ...лээрэ заалгахаяа түрэлхидэй ... һунган шиидхэдэг ябадал ...ытэй байһанаа харуулаа. Бу... һургуулинуудай эхин клас... багшалалга юрэнхыдөө тү... хэлэн дээрэ бэелүүлэгдэдэг, ... удаадахи классуудта ...гаад түрэлхидэйнгөө хүсэл ...ород хэлэн дээрэ заалга...үрэлхи хэлэ болон литера... амжарынь шэнжэлэн үзэдэг ... Буряад һургуулинуудай ...нүүд шэнээр зохёогдоно, һай...гдана.

...байдалтай һургуулиин хол... барисаа бэхижүүлхэ Хуули бэе...лэй эсэстэ республика дотор ... гэгээрэлэй һургуулинуудай ... олошорбо.

...61—1962 оной һуралсалай ... найман жэлэй 107 һургуули байгуулагдаа, 49 дунда һургуулинууд үйлэдбэриин һуралсалтай ажалай политехническэ 11 жэлэй һургуулинууд болгогдон хубилгагдаа. 12 интернат-һургуулинууд эмхидхэгдэжэ, тэндэ 21640 үхибүүд һуралсана, хүмүүжэнэ. Тэрэшэлэн бүхэли үдэр соо заадаг һургуулинуудай болон группануудай тоо олошорно, тэндэ 1643 хүүгэд тоологдоно. Хууляар тогтоогдоһон болзор болон гуримай ёһоор бүхы һургуулинуудые шэнэдхэн хубилгалга 1963 ондо дүүргэгдэхэ юм. Хэрбээ 1958—1959 оной һуралсалай жэлдэ долоодохи класс дүүргээшэдэй 60,7 процентнь наймадахи класста һуража байгаа һаа, мүнөө 81,3 процентнь һуралсана. 9—11-дэхи классуудта 2395 хүн ном үзэнэ.

Арадай гэгээрэлэй системые шэнэдхэн хубилгаха Хуулиин ёһоор хүдэлмэришэн болон хүдөөгэй залуушуулай һургуулинуудай, мүн һурагшадай тоо олошорно: һүүлэй хоёр жэлэй турша дотор 2190 залуу хүдэлмэришэд болон колхознигууд долоон жэлэй 1686 хүн дунда һургуули дүүргэжэ гараа.

Үнгэрөөшэ гурбан жэл соо шэнэ ёһоор ажаллаһанай ашаар һургуулинуудай һуралсалай-материальна түхеэрэлгэ зарим тэды һайжараа. 6874 үхибүүдэй һууритай 17 шэнэ һургуулинууд ашаглалгада үгтэбэ. Колхоз, совхозуудай, предприятинуудай болон олониитын хүсэ, үүсхэлээр 13180 хүнэй һууритай 93 һургуули, 1180 хүнэй һууритай 32 интернат, һуралсалай 88 мастерскойнууд болон спортивна 27 заалнууд баригдаа. Һуралсалай кабинедүүдэй болон мастерскойнуудай хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүд нилээд баян болоо. Хүдөөгэй олохон һургуулинууд һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудые болон һуралсалай-туршалгын ажахынуудые байгуулаа. Һуралсалые үйлэдбэрилхы ажалтай холбохо талаар Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Хориин, Яруунын, Бэшүүрэй аймагуудай болон Улаан-Үдэ городой эрхим һургуулинууд нилээд ехэ дүй дүршэл согсолбо.

Мүн һургуули тухай Хуулиие бэелүүлгэ хадаа багшанарай харюусалгые дээшэлүүлһэн, тэдэнэй үүсхэл һанаашалгые хүгжөөхэ, һуралсалай хэрэгтэ түрүү аргануудые нэбтэрүүлхэ талаар ехэ туһа дүхэм үзүүлһэн байна. Липецкэ һургуулинуудай үүсхэл болон дүй дүршэл багшанарай дунда үргэнөөр дэмжэгдээ. Ажал хүдэлмэри дээрэ һайн үрэ дүн туйладаг багшанарай тоо жэл бүхэндэ олошорно. 1961—1962 оной һуралсалай жэлдэ 500 гаран багшанар нэгэшье һурагшые класста хоёрдохи жэлдэнь һуулгангүйгөөр һуралсалай жэлые дүүргэһэн байхаһаа гадна, үхибүүдтэ эрдэм ухаанай гүнзэгы мэдэрэл болон ажал хүдэлмэриин һайн дүй дүршэл олгуулһан байна.

Комсомолой болон пионерэй эмхинүүдэй ажал ябуулга эдэбхитэй болоо, һургуулидахи һуралсал хүмүүжэлэй хүдэлмэридэ тэдээнэй үзүүлдэг нүлөө элитэ дээшэлээ.

Профессиональна техническэ һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха, һайжаруулха хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Тиимэ һургуулинуудай тоо 28,5 процентээр, һурагшадайнь тоо 2000 хүнөөр олошороо. 1959—1961 онуудта арадай ажахыда хүдэлхэ 8412 мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд, тэрэ тоодо хүдөө ажахыда 2802 механизаторнууд бэлэдхэгдээ. Һургуули тухай Хуулиин эрилтын ёһоор 23 училищинууд 1962—1963 онуудта городой болон хүдөөгэй профессионально-техническэ училищинууд болгогдохо юм. Профессионально-техническэ һургуулинуудай хүсөөр һуралсалай, үйлэдбэриин болон культурно-ажаһуудалай барилга эмхидхэгдэнэ, үйлэдбэриингөө түсэб дүүргэхэ, промышленна болон байрын барилгануудые бодхоохо, таряа хуряаха болон бусад шухала хэрэгтэнь предприятинуудта, барилгануудта, совхозуудта, колхозуудта туһаламжа үзүүлэгдэнэ.

ВУЗ-уудые болон дунда тусхай һургуулинуудые ажабайдалтай нягтаар холбохо хүдэлмэри ябуулагдана. Тиихэдээ тэдэниие үйлэдбэридэ хабаадуулха, коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриин хэмжээ дээшэлүүлхэ, мэргэжэлтэдэй теоретическэ болон практическа бэлэдхэлэй шанар һайжаруулха ябадал бэелүүлэгдэжэ байна. 1960 ондо Улаан-Үдэ хотодо Зүүн Сибириин библиотечнэ институт нээгдэжэ, мүнөө жэлдэ технологическа институт тогтоогдобо. ВУЗ-уудта болон дунда тусхай һургуулинуудта студентнэр олоор абтадаг болоо, үдэшын болон заочно һургуулинуудта оюутан баһа олошорно.

Гэхэтэй хамта, ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ тухай Хуулиие дүүргэхэ, республика дотор арадай гэгээрэлэй системые саашадань хүгжөөхэ талаар ехэхэн дутагдалнууд бии гэжэ Буряадай АССР-эй Верховно Совет тоолоно.

Олохон һургуулинуудай һуралсалай материальна түхеэрэлгэ хангалтагүй байһаар, иишэ һурагшад олоор абтаха аргагүй, мүн зарим һургуулинуудай гэр байранууд хуушаран муудаһан тула бүхы эрилтэнүүдтэ харюусажа шаданагүй. Энээн дээрэһээ шалтагаалжа, хэшээлнүүдээ олон халаанда үнгэргэхэ, класс соо үхибүүдые үлэмжэ олоор һуулгаха баримтанууд үзэгдэнэ. Энэнь һурагшадай һуралсахадань ехэ муугаар нүлөөлнэ. Илангаяа 11 жэлэй һургуулинуудые бии болгохо, интернат-һургуулинуудые бэхижүүлхэ асуудал муугаар шиидхэгдэнэ. Һуралсалай материальна түхеэрэлгын дутамаг дээрэһээ Наушкын, Хяагтын Адагай, Орлигой, Багдаринай болон бусад дунда һургуулинуудые 11 жэлэй болгон хубилгаха хүдэлмэри хойшолуулагдана. Гадна ахалагша классуудай һурагшадта мэргэжэл олгуулха хэрэг республикын арадай ажахын бодото эрилтэнүүдтэй зарим ушарта ямаршье холбоогүйгөөр тодорхойлогдоно.

Гэр байрын хэды дутамаг байбашье, һургуули бариха түсэб жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэнэгүй. Һургуулинуудые болон хамтын байрануудые бариха түсэбөө Мухар-Шэбэрэй, Баунтын, Хяагтын, Түнхэнэй, Тарбагатайн аймагууд болон Улаан-Үдэ хото хэдэн жэлэй турша дотор дүүргэнэгүй.

Һуралсалай-материальна түхеэрэлгэеэ бэхижүүлхэ хэрэгтэнь арадай ажахын совет, предприятинууд, колхозууд болон совхозууд һургуулинуудта зохихо туһаламжа үзүүлнэгүй. Энэ зорилго бэелүүлхэ талаар советскэ органууд, профсоюзууд, республикын гэгээрэлэй министерство, тэрэнэй нютагай органууд болон һургуулинууд хадаа ниитын, колхозуудай, совхозуудай болон предприятинуудай хүсэ, зөөриие гүйсэдөөр ашагланагүй.

Илангаяа хүдөө нютагуудта һургуулинуудые таатай газар шэлэн бариха талаар ехэ дутагдалнууд бии. Бага хэмжээнэй эхин болон найман жэлэй һургуулинуудые томодхохо хүдэлмэри хангалтагүй. Тэрээнэй эсэстэ Загарайн, Хяагтын болон Хориин аймагуудай һургуулинуудай классууд тон үсөөн үхибүүдтэй байһаар.

Эрэмдэг үхибүүдые һургаха тусхай һургуулинууд удаанаар олошоруулагдана.

Бүгэдэ ниитын һуралсал тухай һургуули жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэнэгүй. 1961—1962 оной һуралсалай жэлдэ 91 үхибүүд һургууляа хүндын шалтагаангүйгөөр орхиһон байха юм. Мүн үнгэрөөшэ һуралсалай жэлэй үедэ бүхы республикын һургуулинуудта 485 һу-

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

Сахилгаан дохёо

ҮСЭГЭЛДЭР ДЭРЭЭНЭЙ СОВХОЗ (БАРГАЖАНАЙ АЙМАГ) КУКУРУЗА, НАРАН СЭСЭГЭЭ ХАДАЖА ДҮҮРГЭБЭ. БҮХЫДӨӨ 357 ГЕКТАР КУКУРУЗА, 200 ГЕКТАР НАРАН СЭСЭГ СИЛОСТЭ ДАРАГДАБА. НИИТЫН МАЛДА 3 МЯНГАН ТОННО ҺАЙН ШАНАРТАЙ СИЛОС БЭЛДЭГДЭЭ.

КУКУРУЗА ХУРЯАЛГАДА „СК-3" КОМБАЙН ХЭРЭГЛЭГДЭЭ.

***

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ „ЭРДЭМ" СОВХОЗДО КУКУРУЗЫН ХУРЯАЛГА ДЭЭРЭ „С-6" КОМБАЙН ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ. КУКУРУЗЫН ПОГООЕ СУГЛУУЛХЫН ТУЛА КОМБАЙНАЙ ХОЙНОҺОО АВТОМАШИНЫЕ ГЭДЭРГЭНЬ ХАРУУЛААД ШАГТАГАЛНА.

Хуряалгын түрүүшүүлһээ жэшээ абажа, кукурузаяа эдэ үдэрнүүдтэ хуряажа дүүргэе.

***

Борьёогой совхозой („Зэдэ") 2-дохи отделенидэ хүдэлхэеэ ерэһэн Зэдын комбинадай автотранспортна управлениин жолоошон С. Н. Дементьевэй „46-66" номертой самосвал автомашинань таряа зөөлгэдэ бэлдэгдээгүй байжа, комбайнһаа тоог дээрэ таряа зөөхэдөө ехээр гээлтэ гаргана. Тэрэнэй ябаһан харгыгаар улаан тажа орооһон хэбтэнэ.

Совхозой 2-дохи отделениие эрхилэгшэ С. С. Мункуев, совхозой директор Б. Н. Хомутов ямар хэмжээ абаабта?

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭИ ТОГТООЛОИ ТҮГЭСХЭЛ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта)

рагшад хүндын шалтагаангүйгөөр һурахаяа болёо. Энэ талаар илангаяа Загарайн, Хяагтын, Зэдын, Хоринин, Баргажанай аймагуудта болон Улаан-Үдэдэ тулюур байна.

Тэрэшэлэн һуралсал-хүмүүжэлэй хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд тохёолдоно. Һуралсалые үйлэдбэрилхы ажалтай холбохо, һурагшадые ниитын аша туһатай ажал хүдэлмэридэ хабадуулха талаар табигдаһан эрилтэ дутамагаар, заримдаа үхибүүдэй хэды наһатайе анхаралдаа абангүй, ёһо тэдыгээр дүүргэгдэнэ. Үйлэдбэриин һуралсалай хэшээлнүүдтэ теоретическэ эрдэм мэдэсэ багаар олгогдоно, мүн энээнтэй хамта физикын, химиин, биологиин болон бусад предмедүүд үйлэдбэриин һуралсалтай нягта холбоогүйгөөр заагдана. Һургуулинуудта үйлэдбэриин һуралсал бэелүүлэгдэхэдээ бар хүсэн ехээр хэрэглэгдэнэ, шэнэ техникэ шудалха эрхэ байдал олгогдоногүй, аюулгүйе сахиха ёһо дүримүүд заримдаа дүүргэгдэнэгүй. Үйлэдбэриин һуралсалай түшэг бааза болгогдоһон промышленна предприятинуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд уялгануудтаа харюусалгагүйгөөр хандана, һурагшадай хүдэлхэ газар таһалжа угэнэгүй, һуралсалай цехүүдые эмхидхэнэгүй. Город, хүдөө нютагуудташье үйлэдбэриин һуралсал заахын тула һайн мэргэжэлтэд томилогдоногүй.

Үйлэдбэриин һуралсалай гол шухала асуудалнуудые тааруу зохидоор шиидхэхэ талаар гэгээрэлэй болон хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ министерствэнүүдэй, Госпланай, совнархозой болон профессионально-техническэ һургуулиин управлениин, мүн тэдэнэй нютагай органуудай хоорондо зохистой холбоо үгы байһаар. Ажалһаа таһалангүй залуушуулые һургаха үдэшын һургуулинуудай ажал хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд үзэгдэнэ. Хүдэлмэришэн болон хүдөө залуушуулые һуралсалда хабаадуулха түсэб олохон аймагуудта бэелүүлэгдэнэгүй. Эндэ мүн һургууляа олоороо хаяха ябадал бии. Энэ талаар Ярууның, Зэдын, Захааминай, Баргажанай аймагуудта илангаяа тулюур байна. Предприятинуудай, барилгануудай, совхозуудай, колхозуудай болон бусад эмхинүүдэй (Выдринэй модо буулгаха бааза, Хоронхойн СМУ, мяханай комбинат, Сэлэнгын аймагай «Улаан Оронго» колхоз болон бусад) зарим хүтэлбэрилэгшэд ажалһаа һаатангүйгөөр залуушуулай һуралсахын тула таатай зохид эрхэ байдал байгуулнагүй, энэ талаар тусхай тогтоогдоһон хүнгэлэлтэнүүдые хазагайруулна.

Профессионально-техническэ һургуулиин училищинуудай тоонь мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлэдхэхэ талаар арадай ажахын улам ургажа байгаа эрилтэһээ гээгдэнхэй. Городой болон хүдөөгэй профтехһургуулиин зарим училищинуудта мүнөөнэй түхеэрэлгэ, материал болон хэрэгсэлнүүд үгы. Тиимэ дээрэһээ шэнэ техникэ, түрүү технологи болон ажалай үндэр бүтээсэтэй онол аргануудые шудалха хэрэгтэ һаад тохёолдоно.

Республикын гэгээрэлэй министерство, профессионально-техническэ һургуулиин управлени болон тэдэнэй нютагай органууд хадаа һургуулинуудай болон училищинуудтахи һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ ябадал үшөөл дутамагаар хангана, үхибүүдые болон залуушуулые коммунис ёһоор һурган хүмүүжүүлхэ талаар ехэ шадабари олоһон багшанарай болон педагогическа коллективүүдэй эрхим дүй дүршэлые багаар согсолно, мүн аали удаанаар нэбтэрүүлнэ.

Аймагай, районой болон городской ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд һургуулинуудтахи болон училищинуудтахи һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ һулаар хамаарна.

Һургуулинуудые багшанараар хангаха хэрэгтэ мүн лэ ехэхэн дутагдалнууд бии. Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт болон Улаан-Үдын багшанарай училищи жэлһээ жэлдэ мэргэжэлтэдые улам олоор бэлэдхэн гаргадаг байбашье, ургажа байгаа эрилтэнүүдые үшөөл гүйсэдөөр хангажа шаданагүй. Гадна, багшанарай һургуулида оюутаниие абахадаа, үнэхөөр педагогическа хүдэлмэридэ абьяастай баймаар хүнүүд шэлэн абтанагүй.

Дээдэ һургуулинууд хадаа предприятинуудай, барилгануудай, колхоз болон совхозуудай зууршалгаар оюутаниие улам олоор абаха хүдэлмэри хангананагүй. Тэрэшэлэн һуралсал хадаа бодото ажал хүдэлмэриһөө таһарангяар ябуулагдана. Дээдэ һургуули дүүргэһэн олохон залуу мэргэжэлтэд бодото ажал дээрээ гүйсэд шадабаригүй байһанһаа гадна, илангаяа хүдөө нютагуудта өөрынгөө мэргэжэлһээ бэеэ зайсуулхын хойноһоо оролдоно.

Зарим аймагуудта (Зэдын, Прибайкалнин, Хяагтын, Хорин, Загарайн болон бусад) нютагай советскэ органуудай зүгһөө багшанарай эрилтэнүүдтэ хайхарамжагүйгөөр хандаха, тэдээндэ байрын-ажаһуудалай таатай зохид эрхэ байдал олгохо талаар анхаралаа табихагүй баримтанууд үзэгдэнэ. Энээнтэй дашарамдуулан багшанар нэгэ газартаа удаан тогтожо хүдэлнэгүй.

Буряадай АССР-тэ ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ тухай Хуулиие дүүргэлгэдэ, арадай гэгээрэлэй системые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ бии байгаа заагдаһан дутагдалнууд юу гэршэлэн харуулнаб гэхэдэ, республикын Гэгээрэлэй министерство, Профессионально-техническэ һургуулиин управлени, аймагай, районой болон городской ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд һургуули тухай Хуулиие бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри дутамагаар ябуулна, арадай гэгээрэлэй системые шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ үргэн олониитые багаар хабаадуулна.

Буряадай Автономито Советскэ Социалис Республикын Верховно Совет нигэжэ тогтооно гэбэл:

1. Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ тухай Хуули дүүргэлгэдэ бии байгаа дутагдалнуудые усадхахын түлөө хэмжээ абахыень, дурсагдаһан хуулиие заагдаһан болзор соо заатагүй бэелүүлхыень Гэгээрэлэй министерствые, Профессионально-техническэ һургуулиин управлениие, министерствэнүүдые болон ведомствэнүүдые, Арадай ажахын соведые, аймагай, районой болон городской ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалха.

2. Даб дээрээ үлэһэн долоон жэлэй һургуулинуудые найман жэлэй болгон хубилгахыень, 7-һоо 16 хүрэтэр наһатай бүхы үхибүүдые 1962 оной сентябриин 1 болотор бүгэдэниитын найман жэлэй һуралсалда хабадуулхыень, эхин болон найман жэлэй һургуулинуудые бүридхэн тогтоолгые гүримшүүлхэ, хүн зоной эрилтые хараадаа абалсажа, үсөөн үхибүүдтэй һургуулинуудые томодхохо талаар хэмжээ абахыень Гэгээрэлэй министерствые, аймагай, районой болон городской ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудта дурадхаха.

Бүхы үхибүүдые һуралсалда хабаадуулхын, һургууляа хүүгэдэй хаяхагүйн тула ажаһуудалай шухала эрхэ нүхэсэл олгожо, интернадуудые олошоруулха, һургуулиһаа холо байдаг, мүн интернадта байха аргагүй үхибүүдые таһалгаряагүйгөөр шэрэлгэ эмхидхэхэ, материальна талаар хангалта муутай һурагшадта бүгэдэниитын һуралсалай жасаһаа абажа, саг болзор соонь бодото туһаламжа үзүүлхэ.

Һургуулинуудайнгаа дэргэдэ өөрынгөө хүсэ болон зөөрөөр интернадуудые барин бодхоохо, хангажа байха талаар Түнхэнэй, Ахын, Баргажанай болон бусад аймагуудай түрүү ажахынуудай үүсхэлые һайшааха. Тус үүсхэл дэмжэн дэлгэрүүлхэ ябадал хадаа эхин һургуулинуудай эмхидэн тогтолгые гүримшүүлхэ, жэжэ һургуулинуудые томодхохо, холын фермэ болон бригадануудта ажалладаг колхозшигуудай болон совхозой хүдэлмэришэдэй үхибүүдтэ һуралсалай болон ажаһуудалай таатай зохид эрхэ байдал хангаха байна.

Хэшээлдээ үхибүүдэйнь хандаха талаар түрэлхидэй харюусалга дээшэлүүлхэ, һургуулида үхибүүдээ эльгээхэ дурагүй түрэлхидтэ болон үхибүү ургэжэ абагшадта ниитын болон административна нүлөө үзүүлхэ элдэб аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ.

3. Арбан жэлэй дунда һургуулинуудые үйлэдбэриин һуралсалтай ажалай политехническэ дунда юрэнхы һургуули болгон заагдаһан саг соо шэнэдхэн хубилгахыень Министрнүүдэй Соведые, Гэгээрэлэй министерствые, мүн аймагай, районой болон городской ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалха. Тиихэдээ дунда һургуули бүхэнэй 9—11 классуудай һурагшадай үйлэдбэриин һуралсал эмхидхэхэ талаар шухала эрхэ нүхэсэл олгохын тула Совнархозой, предприятинуудай, барилгануудай совхоз болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта зохихо хэмжээнүүд абтаха ёһотой.

Предприятинуудай, совхозуудай, колхозуудай болон хүдөө ажахын туршалгын станцинуудай түхеэрэлгэ дээрэ 9—11 классуудтай үйлэдбэриин һуралсалтай районно болон район хоорондын дунда һургуулинуудые байгуулха тухай асуудал шиидхэхэ.

4. Һургуули, һуралсалай мастерской болон бусад гэр байрануудые бариха талаар гурбан жэлэй түсэб бэелүүлжэ байгаа зарим аймагуудай олониитын үүсхэл дэмжэхэ. Гурбан жэлэй гол зорилго иимэ гэжэ тодорхойлхо: һургуулинуудай һуралсалай материальна түхеэрэлгые бэхижүүлхэ; капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ гүйсэдөөр ашаглаха; тэрэшэлэн колхоз, совхоз болон предприятинуудай зөөриһөө мүнгэ нэмэжэ гаргашалха; республикын бүхы һургуулинуудые нэгэ халаанда оруулха асуудал ойрын жэлнүүдтэ шиидхэхын тула һургуули, интернат болон арадай гэгээрэлэй бусад барилганууды бодхоолгодо олониитые үргэнөөр хабаадуулха.

Тус зорилгые амжалтатайгаар дүүргэхын тула Буряадай АССР-эй Верховно Совет нигэжэ уялгална:

а). Һургуули барилгаар, бүхы найман жэлэй болон дунда һургуулинуудта һуралсалай мастерской, цехүүдые, пролеудуудые, физикын, химиин, биологиин, электротехникын, үйлэдбэриин үндэһэ һуури шэнжэлэлгын кабинедүүдые барилгаар аймаг, город, предприяти, колхоз болон совхоз бүхэндэ түсэб табижа баталхыень, мүн тус түсэбэй дүүргэлтын хойноһоо нарин шанга хиналта хангахыень аймагай болон городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалха.

б). Һуралсалай цехүүдые, пролеудуудые, участогуудые, мүн һургуули болон һургуули хоорондын һуралсалай үйлэдбэриин мастерскойнуудые бариха, тэдэниие шухала хэрэгсэл болон зөөрөөр хангаха тухай даалгабариие республикын госплан болон Арадай ажахын Совет 1963 онһоо эхилээд арадай ажахын түсэбүүд дотор хараалха.

в). Совхозой директорнүүд болон колхозой түрүүлэгшэнэр шухала техникээр хангажа, һургуулинуудта газар таһалжа үгэхэ, һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудые болон һуралсалай туршалгын ажахынуудые эмхидхэлгэдэ туһаламжа хүргэхэ.

Һургуули, интернат, мастерской, спортивна заалнуудые, багшанарта байрын гэрнүүдые гурбан жэлэй турша дотор барижа үгэхэ түсэб хаража үзөөд баталхыень Министрнүүдэй Совейтэ болон совнархоздо даалгаха.

5. «Республикын юрэнхы дунда һургуулинуудта һурагшадай үйлэдбэриин һуралсал һайжаруулха тухай» КПСС-эй обкомой болон республикын Министрнүүдэй Соведэй 1961 оной августын 23-да гаргаһан тогтоолые бэелүүлхэ хүдэлмэри шангадхахыень, мүн тэрэшэлэн арадай ажахыда хэды хүдэлмэришэдэй шухала байһаниие хараадаа абажа, ахалагша классуудай һурагшадта юрэнхы мэргэжэл олгохо хэрэгые түсэблэлгэдэ нарин нягта гүрим тогтоохыень, мүн дунда һургуули дүүргээшэдые ажалда эмхитэйгээр түбхинүүлхыень Госпланда, Совнархоздо, Гэгээрэлэй министерствэдэ, аймагай, районой болон городской ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудта, предприятинуудай, барилгануудай, совхозуудай болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ һанамжалан дурадхаха.

Һурагшадай үйлэдбэриин һуралсал хүтэлбэрилхын тула инженер, агроном, зоотехник болон бусад мэргэжэлтэдһээ 1962 оной дүүрэтэр шэлэн абахыень Совнархоздо, республикын Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ министерствэдэ, Гэгээрэлэй министерствэдэ даалгаха. Һургуулида ябуулха хүдэлмэритэй танилсуулхын тула дурсагдаһан мэргэжэлтэдые суглуулжа, Гэгээрэлэй министерство болон багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институт саг зуурын курс эмхидхэхэ.

Һурагшадай үйлэдбэриин һуралсалай түлөө сэхэ харюусаха мэргэжэлтэдые томилхыень даалгагдаһан предприятинуудай, колхозуудай болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха.

6. Хүдэлжэ байгаа залуушуулай юрэнхы эрдэмэй болон культурно-техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, үдэшын болон заочно һуралсал саашадань үргэдхэхэ талаар, ажалһаа таһалгаряагүйгөөр найман жэлэй болон дунда һургуули дүүргэжэ гарахынь тула залуушуулда таатай зохид эрхэ байдал байгуулжа үгэхэ талаар республикын Гэгээрэлэй министерство, аймагай, районой болон городской ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, Совнархоз, предприятинуудай, барилгануудай, совхозуудай, колхозуудай, эмхи зургаануудай болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргаха.

Дунда һургуули дүүргээгүй залуушуулые бултыень һуралсалда хабаадуулха хэрэгэй түлөө предприятинуудай, барилгануудай, колхозуудай болон совхозуудай, организацинуудай болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые арадай ажахын совет, Министерствэнүүд болон ведомствэнүүд дээшэлүүлхэ ёһотой.

Хүдөө нютагуудта найман жэлэй болон дунда һургуули түгэсхэхэ ёһотой залуушуулай ажалһаа таһалгаряагүйгөөр тон үсөөнөөр һуралсалда элсүүлэгдэжэ байһаниие тэсэшэгүй дээрэ сэгнэн тоолоод, КПСС-эй Программын ёһоор хүдөө ажахые болон хүдөө тосхоной ажалшадай соёл культура дээшэлүүлхэ зорилгые бэелүүлхэ талаар залуушуулые һургаха хэрэгые тон шухала хэмжээ гэжэ тоолохо зуураа, хүдөө ажахын үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ байгаа залуушуулые һургаха эмхидхэлые үндэһөөрнь һайжаруулхын тула бүхы хэмжээ абахыень Гэгээрэлэй министерствэдэ, ажалшадай депутадуудай аймагай болон хүдөөгэй, сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалха.

7. Гэгээрэлэй министерствые болон аймагай, районой болон городской ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые нигэжэ уялгалха:

а) үхибүүдэй ниитын хүмүүжэлэй бүхы арга формонуудай алибаа хүгжэлтые хангаха, интернат һургуулинуудые бүридхэн тогтоохо ба тэндэ хүмүүжэгшэдэй тоо гүйсүүлхэ талаар арадай ажахын түсэбые хэлбэришэгүйгөөр дүүргэхэ, хүдөө нютагуудта интернат һургуулинуудые олошоруулха ябадал хангаха;

б) интернат һургуулинуудта һуралсал-хүмүүжүүлэй хүдэлмэриин эмхидхэлые эрид һайжаруулха, дунда һургуулинуудта һурагшадай ажалай болон профессиональна бэлэдхэлэй шанарые дээшэлүүлхэ тушаа тусхай анхарал хандуулха;

в) интернат һургуулинуудта, бүхэли үдэр соогоо заадаг һургуулинуудта болон группануудта үхибүүдые ажаһуудалай, эдеэ хоолой болон эмнэлгэ, ариг сэбэрэйнь талаар хангаха тушаа үдэр бүриин хүдэлмэри ябуулха; тус һургуулинуудта класһаа гадуур хүмүүжэлэй хүдэлмэриие үхибүүдэй дунда ябуулха, тэдэниие ажаһуудалайнь талаар хангаха тушаа туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ олониитые үргэнөөр хабаадуулха.

8. Һурагшадай юрэнхы болон политехническэ эрдэмэй шанарые саашадань дээшэлүүлхэ, тэдэниие эрдэмэй бата бэхи гүнзэгы үндэһэ һууринуудаар зэбсэгжүүлхэ, мүн энээнэй үндэһэ һуури дээрэ класста хоёрдохи жэлээ һуугшадай тоо үсөөрүүлхэ, һуралсалые ажабайдалтай, аша туһатай ажал хүдэлмэритэй, коммунис байгуулалтын практикатай холбохо ленинскэ ёһо гуримые бэелүүлхэ, һурагшадта коммунис ёһоной үзэл бодол олгуулха талаар бүхы янза түхэлэй һургуулинуудай багшанарай болон хүтэлбэрилэгшэдэй зохёон байгуулхы үүсхэл болон оролдосодо Гэгээрэлэй министерство, багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институт, аймагай, районой болон Улаан-Үдэ городой арадай гэгээрэлэй органууд онсо шэглэл олгохо ёһотой.

Юрэнхы эрдэмүүдые, тэрэ тоодо нэн түрүүн математика, физикэ, хими, ород, түрэлхи болон хари хэлэнүүдые багшалан заалгада бии байгаа горьтойхон дутагдалнуудые улам оролдосотойгоор усадхаха. Дунда һургуулинуудай түгэсхэлэй классуудта анха түрүүшынхеэ заагдаха «Политическэ эрдэмэй үндэһэ һууринуудай» курсые багшалалгын шанар тушаа онсо анхарал хандуулха.

Эхин һургуулинуудта болон классуудта үхибүүдэй һуралсал болон хүмүүжэлэй шанарые һайжаруулха тушаа ехэ анхарал табиха. Юундэб гэхэдэ, тус шата дээрэ хүүгэдэй саашадаа хүн болохо, али бүхы талаараа хүгжэхэ үндэһэ һуури байгуулагдана бшуу.

Коммунизм байгуулагшын ёһо гуримуудые дүүргэхэ эрилтэдэ харюусамаар лэ һургуули бүхэндэ хүүгэдэй болон залуушуулай коммунис хүмүүжэл эмхидхэхэ. Һургуули хадаа хүмүүжүүлгын талаар бии байгаа бүхы аргануудаа хүсэд дүүрэнөөр хэрэглэжэ, мүн комсомольско болон пионерскэ организацинуудай улам ургажа байгаа эдэбхи, бэеэ дааньги ажал ябуулга дээрэ түшэглэжэ, хүүгэдэй зохёон байгуулхы ажабайдалтай ёһотой эмхидхэгшэ болохо, эрдэм наука болон техникэдэ тэдэниие дурлуулха, коммунизмын хэрэгэй түлөө алба хэхэ һайн һайхан, шэн зоригто харгы зам руу тэдэниие зоригжуулха ёһотой. Ажалда һурагшадай коммунис ёһоор хандадаг, ажалша хүнүүдые хүндэлдэг, хубалза зайгуул этэгээдүүдые үзэн ядадаг байхаар хүмүүжүүлхэ талаар һургуулинуудай үүргэ хэмжээлэшэгүйгөөр дээшэлүүлэгдэхэ зэргэтэй. Үхибүүдэй атеис ёһоор хүмүүжүүлгые һайжаруулха. Тиихэдээ тус хүмүүжүүлгэдэ дайшалхы, добтолхы шанар шэнжэ оруулха, һургуулинуудта уран һайханай хүдэлмэри болон спорт саашадань хүгжөөхэ.

Юрэнхы һургуулинуудта үхибүүдые болон залуушуулые һурган хүмүүжүүлхэ онол аргануудые саашадань нарижуулха ябадал хангаха, һургуулиин һуралсал хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ түрүү педагогическа коллективүүдэй болон багшанарай дүй дүршэл үргэнөөр, зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ зуураа, хуушарһан, гээгдэнги үзэл бодол гү, али захиргаанай гүрим баримталха, ямар нэгэн ахир зүйлые нэтэрүүгээр дагаха ябадалтай эрид шиидэнгеэр тэмсэхэ.

9. Буряад һургуулида ород, түрэлхи болон хариин хэлэнүүдые заалгын эгээл шухала болоһон асуудалнуудые шиидхэхэ талаар эрдэмтэдэй, методистнуудай, бодото хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулгые Гэгээрэлэй министерство, багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институт болон Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт онсо эдэбхижүүлхэ ёһотой. Тиихэдээ дурсагдаһан предмедүүдээр научна талаараа үндэһэ баримтатай һанамжа дурадхалнуудые согсолжо, багшанарые тэрээгээр түргэн саг болзор соо зэбсэгжүүлхэ, буряад һургуулинуудта мүнөө бии байгаа учебнигүүдые заһабарилан шэнэлхэ болон шэнэ номуудые зохёохо хүдэлмэри түргэдхэхэ, тэдээнэй шанарые һайжаруулха.

10. Багшанарые бэлэдхэхэ системые саашадань нарижуулха тушаа хэмжээ абахыень Гэгээрэлэй министерствэдэ, багшанарай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ институтда, Улаан-Үдын багшанарай училищида болон багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институтда дурадхаха. Багшанарай һургуулинуудта заалгын научно-теоретическэ хэмжээ дээшэлүүлхэ, студентнэрые марксистско-ленинскэ ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри һайжаруулха, тэдэндэ педагогикын, психологиин, методикын талаар, һургуулида бодотоор хүдэлхэ талаарнь теоретическэ гүнзэгы эрдэм шадабари олгохо; багшанарай институтда болон багшанарай училищида хүдөөгэй залуушуулые олоор абаха; заочно һуралсал болон консульпунктнуудые эмхидхэхэ, ажаллажа байгаа багшанар болон хүмүүжүүлэгшэдэй идейно-политическэ хэмжээ дээшэлүүлхэ, педагогическа болон методическа шадабарииень нарижуулха талаар хэгдэжэ байгаа хүдэлмэри һайжаруулха.

11. Гэгээрэлэй, культурын болон худалдаа наймаанай министерствэнүүд, Буркоопсоюз, Главснабпросой магазин хадаа һургуулинуудые учебнигүүдээр, тетрадьнуудаар, бэшэлгын хэрэгсэлнүүдээр, харуулан ойлгуулха зурагуудаар болон һуралсалай түхеэрэлгээр хангаха тушаа зохихо хэмжээ абаха.

12. Министрнүүдэй Соведые, Арадай ажахын соведые, профессионально-техническэ һургуулиин управлениие, аймагай, районой болон городой ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые нигэжэ уялгалха:

мэргэжэлтэй залуу хүдэлмэришэдые бэлэдхэлгые саашадань һайжаруулха болон тус хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ ябадал хангаха;

профессионально-техническэ һургуулинуудые городой болон хүдөөгэй профессионально-техническэ училищинууд болгон хубилгаха хүдэлмэри 1963 ондо дүүргэхэ;

профессионально-техническэ училищинуудай үдэшын (халаанай) отделенинүүдтэ хүдэлмэришэдые бэлэдхэлгэ али бүхы талаарнь ургэдхэхэ;

шэнэ техникэ, түрүү технологи болон хүдөө ажахын түрүүшүүлэй хүдэлмэриин үндэр бүтээсэтэй онол аргануудые залуушуулай шудалха шухала эрхэ нүхэсэл байгуулхын тула профессионально-техническэ училищинуудай материально-техническэ түхеэрэлгые бэхижүүлхэ;

профессионально-техническэ һургуулинуудта һуралсал хүмүүжэлэй, уран һайханай, спортын хүдэлмэриие һайжаруулха;

училищинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ байрын ажаһуудалай таатай зохид эрхэ байдал олгуулха. Тиихэдээ профессионально-техническэ училищинуудта хүдэлхөөр эльгээгдэхэ залуу мэргэжэлтэдые нэн түрүүн байраар хангаха тушаа онсо анхарал хандуулха.

13. Багшанарай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ институтые, хүдөө ажахын, технологическа болон библиотечнэ институтуудые, Совнархозые, Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ министерствые, Гэгээрэлэй министерствые, Элүүрые хамгаалха министерствые, өөрын тусхай дунда һургуулинуудтай республикын бусад министерствэнүүд болон ведомствэнүүдые нигэжэ уялгалха:

һуралсалые практикатай нягтаар холбоһоной үндэһэ һуури дээрэ дээдэ болон дунда тусхай һургуулинуудта һуралсалай хэрэгые саашадань нарижуулха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, эрдэмтэдэй соведэй үүргые дээшэлүүлхэ;

дээдэ һургуулинуудта предприятинуудай, колхоз болон совхозой зууршалгаар студентнэрые олоор абаха;

предприятинуудта, колхоз болон совхозуудта студентнэрэй үйлэдбэриин бодото хүдэлмэриие һайжаруулха. Тиихэдээ шэнэ техникэтэй, түрүү дүй дүршэлтэй, хүдэлмэриие научна ёһоор эмхидхэхэ онол аргатай тэдэниие танилсуулха, мүн үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй, мэргэжэлтэдэй, предприятинуудай болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй тэдэнэй уулзалгые саг үргэлжэ эмхидхэжэ байха;

студентнэртэ заалгын идейно-политическэ хэмжээ болон коммунис хүмүүжүүлгын шанарые дээшэлүүлхэ, һуралсалһаа гадуур тэдэнэй дунда политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шангаар ябуулха.

14. Багшанарта ажал хүдэлмэриин болон ажаһуудалай таатай зохид эрхэ байдал олгохо талаар аймагай, районой болон городской ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргажа байха; багшанарай эрилтэдэ албан хойрогоор хандаха гү, али тэдээндэ тусхай тогтоогдоһон хүнгэлэлтэнүүдые хазагайруулха баримтануудые эрид шиидэнгеэр усадхаха.

15. Элүүрые хамгаалха министерство болон тэрээнэй нютагай органууд хадаа һургуулинуудай, профессионально-техническэ училищинуудай һурагшадай элүүрые сахилга һайжаруулха, һуралсалай гэр байрануудта, мастерскойнуудта, хамтын байрануудта болон столовонуудта ариг сэбэрые сахиха ябадалай хойноһоо хиналга шангадхаха, тэрэшэлэн һурагшадай дунда медицинын эрдэм дэлгэ[...] ёһотой.

16. Гэгээрэлэй мини[...] Профессионально-техническ[...] гуулиин управлени болон [...] районой болон городой а[...] депутадуудай Соведүүдэй [...] муд хадаа һургуулинууды[...] бэрилгын хэмжээ дээшэлү[...] хэдээ олониитын туһаламж[...] ехээр түшэглэхэ, арадай [...] талаар соведүүдэй, багшан[...] ведүүдэй, түрэлхидэй [...] дэй үүргые дээшэлүүлхэ, [...] гээрэлэй талаар саг үргэ[...] миссинуудай, депутадай [...] ажал ябуулгые эдэбхижүү[...] бүүдые болон залуушуулы[...] хүмүүжүүлгэдэнь һургу[...] болон профессионально-т[...] училищинуудта туһаламж[...] талаар олониитын үүсх[...] бүхы талаарнь дэмжэн [...] ёһотой.

17. Һургуулинуудта гү[...] лаанай хэшээл үнгэргэлг[...] хаха, мүн хоёр халаанд[...] ябадалые улам үсөөрүүл[...] дунда юрэнхы үдэшын [...] һургуулинуудай байрануу[...] рилга ургэдхэхэ, республи[...] фессионально-техническэ [...] дунда болон дээдэ һургуу[...] материальна түхеэрэлгану[...] жүүлхэ талаар асуудалну[...] ража үзэхыень Министрн[...] ведтэ болон Совнархоздо д[...]

* * *

Коммунис мэдэрэлтэй, [...] лиг түгэлдэр, бар хүсэнэй [...] дэм ухаанайшье ажалда [...] тай, олониитын болон гү[...] байдалай элдэб янзын һа[...] та эдэбхитэйгээр хабаадал[...] нуудые бэлэдхэн хүмүүж[...] рэг хангаха, мүн Советск[...] Коммунистическэ партиин [...] ма болон XXII съездын ш[...] нууд доторһоо дулдыдан [...] мүнөөнэй эрилтэнүүдэй [...] хүрэмөөр шэнэ һургуули [...] байгуулха, арадай гэгээрэ[...] жөөхэ зорилгые амжал[...] шиидхэхэ хэрэгтэ Гэгээрэ[...] стерство, Республикын М[...] дэй Соведэй дэргэдэхи Пр[...] нально-техническэ һургуу[...] равлени, Арадай ажахын с[...] нистерствэнүүд болон [...] нууд, аймагай, районой, [...] хүдөөгэй, сомоной болон [...] ажалшадай депутадуудай [...] дэй гүйсэдкомууд, арада[...] профессионально-техническ[...] гуулиин органууд, багша[...] республикын үргэн олони[...] хүсэ шадалаа элсүүлхэ б[...] Буряадай АССР-эй Верхо[...] бүрин гүйсэдөөр этигэн [...] байһанаа мэдүүлнэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Пре[...]
Түрүүлэгшэ А. ХАХ[...]
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, Секр[...]
түлөө Г. ЦЫДЫН[...]

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1962 оной августын 23.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Республикын арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ Буряад[...] АССР-эй һургуулиин Габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

Арадай гэгээрэлэй талаар габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй һургуулиин Габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

1. **Бальчугова** Зинаида Николаевнада—Захааминай аймагай Цахирай дунда һургуулиин эхин классуудай багша.
2. **Барнакова** Александра Семеновнада—Загарайн аймагай Ново-Ильинскын хүдэлмэришэн-залуушуулай дунда һургуулиин директор.
3. **Булнаева** Ирина Ивановнада—Улаан-Үдэ городой 2-дохи дунда һургуулиин һуралсалай таһагые даагша.
4. **Веретельников** Евгений Тимофеевичтэ — Мухар-Шэбэрэй аймагай Мухар-Шэбэрэй дунда һургуулиин директор.
5. **Грохотова** Людмила Эпиктетовнада—Улаан-Үдэ городой 41-дэхи найман жэлэй һургуулиин эхин классуудай багша.
6. **Густова** Надежда Николаевнада—Бэшүүрэй аймагай Буйска найман жэлэй һургуулиин эхин классуудай багша.
7. **Елистратова** Екатерина Александровнада —Улаан-Үдэ городой 19-дэхи эхин һургуулиин багша.
8. **Краснопеева** Наталья Викторовнада—Хоринн аймагай Хорин дунда һургуулиин эхин классуудай багша.
9. **Найданов** Радна Цыретаровичта—Сэлэнгын аймагай Загастайн дунда һургуулиин математикын багша.
10. **Осодоев** Семен Борисовичта—Хорин аймагай Хоринн дунда һургуулиин түүхын багша.
11. **Пантелеева** Шамси Хакимовнада — Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ дунда һургуулиин математикын багша.
12. **Сосна** Прасковья Егоровнада—Захааминай аймагай Закаменск городой 7-дохи дунда һургуулиин эхин классуудай багша.
13. **Толстихина** Татьяна Федоровнада—Загарайн аймагай Ташаланай найман жэлэй һургуулиин эхин классуудай багша.
14. **Фалилеева** Клавдия Кирилловнада—Захааминай аймагай Михайловкын дунда һургуулиин географиин[...] биологиин багша.
15. **Фурман** Агния [...]сандровнада—Улаан-Ү[...] родой 42-дохи дунда [...] лиин англи хэлэнэй б[...]
16. **Халтагаров** Фома [...]доновичто—Түнхэнэй [...] ажалшадай депутаду[...] ведэй гүйсэдкомой ар[...] гээрэлэй таһагые даа[...]
17. **Цаганов** Мүнкүд[...]ровичта—Зэдын айма[...] цагай найман жэлэй [...] лиин директор.
18. **Шойдоков** Бадма[...]доповичто — Захаами[...] магай Санагын дунда [...] лиин һуралсалай [...] даагша.
19. **Шулунов** Владим[...]мовичтэ—Зэдын айма[...] риин дунда һургуул[...] кын болон математи[...] ша.
20. **Ямпилова** Чимит[...]евнада—Яруунын [...] Исэнгын найман жэ[...] гуулиин эхин классу[...] ша.

Буряадай АССР-эй Верховно С[...]
Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХА[...]
Буряадай АССР-эй Верховно С[...]
Президиумэй Секретариин орондо Г. ЦЫДЫНЖА[...]

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1962 оной августын 31.

Н. С. ХРУЩЕВ Э. ГЕВАРАТАЙ, Э. АРАГОНЕСАТЭЙ УУЛ[...]

ЯЛТА, августын 30. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев Советскэ Союзда ерээд байһан Кубын революционно нэгэдэмэл организацинуудай национальна хүтэлбэриин гэшүүд, Промышленностиин министр нүхэр Эрнесто Гевара Серна, нүхэр Эмилио Арагонеса Наварро гэгшэдтэй августын 30-да уулзажа, удаан саг соо тэдэнтэй хөөрэлдөө. Энэ хөөрэлдөөн тон хани халуун, үгээ хүсэдөөр ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр нүхэр А. А. Громыкын хабаадалсаһан энэ хөөрэлдөөнэй үедэ х[...] лын һонирходог ула[...] дын хэдэ хэдэн асу[...] даар, тэрэшэлэн [...] Союзай болон Кубын [...] ликын хани барис[...] дүүгэй харилсаа са[...] бэхижүүлхэ асуудал[...] тэдэнэр һанамжануу[...] дэлсээ.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1962 оной сентябриин 1.

Эрхим һайнаар һураха, ажаллаха — ЭНЭ ЖЭЛЭЙ ЗОРИЛГО

...дэтэ һурагшад! Таанадай ехэр
...эһэн-түрүүшын хонхо жэн-
...бэл. Энээнтэй дашарамдуулан,
...анадаа халуунаар амаршал-
...б.
...ммунизмын үедэ ажаһууха
...анад эрдэм шудалжа, ажал
...жэ, эрхим хүнүүд болохо ёһо-
...йт. Нэгэшье муу сэгнэлтэ
...ангүй, үдэр бүри һайнаар
...ража, класс бүхэнөө дүүр-
...жэ гарагты!

Амжалта хүсэгшэ Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министр С. Бугаров

Улаан-Үдын № 39 һургуулиин директор Г. П. Шелкунов гушан дүрбэдэхи жэлээ һурагшадые шэнэ жэлээр амаршалан угтажа байна. Зураг дээрэ: Г. П. Шелкунов үхибүүдэй дунда.
А. КУРТИГАЙ фото.

Бүгэдэ ниитын һуралсал бэелүүлхын түлөө

Үнгэрөөшэ һуралсалай жэлэй үедэ бүгэдэ ниитын һуралсал бэелүүлхэ тухайда аймагай болон сомоной Советүүдэй сессинүүд, партийна суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Тэрэшэлэн КПСС-эй райком ехэ туһаламжа үзүүлээ.

Бүгэдэ ниитын һуралсал бэелүүлхэ талаар үнгэрөөшэ һуралсалай жэлдэ Үльдэргын, Исэнгын, Комсомолой найман жэлэй, Витимэй дунда, Гарамай, Улзытын, Эгэтын эхин һургуулинууд һайн дүнгүүдые харуулаа. Жэшээнь, Үльдэргын найман жэлэй һургуули (директорынь нүхэр Ц. Номтоев) һүүлэй хоёр жэл соо һургуулиин наһанай бүхы үхибүүдые һуралсалда хабаадуулжа шадаа. Тэндэхи багшанар һуралсалай эхилхэһээ урид бүхы үхибүүдэй тоое нарин нягтаар бүридхэдэг юм. «Коммунизм» колхоздо түрэһэн бүхы хүүгэд тусхай дэбтэр соо бэшэгдэдэг. Тосхон айлнууд тусхай хүнүүдтэ даалгагдана, түрэлхидэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдана.

«Коммунизм» колхоз һургуулидаа саг үргэлжын анхарал хандуулна. 25 үхибүүдэй байха интернат барижа үгөө. Мүн нэгэдэхи классай бүхы һурагшадта, материальна талаараа хангалта муутай үхибүүдтэ халуун эдеэ эмхидхэжэ, түрэлхидэй зөөри дээрэ бусад бүхы үхибүүдтэ столово нээгээ.

Дурсагдаһан һургуулиин багшанар гээгдэнги үхибүүд тушаа саг үргэлжэ анхардаг.

Мүн тэндэ нэгэшье үхибүүн һургууляа орхёогүй. Хэшээлнүүдээ хаяха ябадал огто болюулагдаһан, үхибүүдэй журам заршамшье эрид һайжаруулагдаһан байна. Имагтал эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эршэмтэй һайнаар ябуулһанай эсэстэ бүхы 227 һурагшадһаа нэгэшье үхибүүн класста хоёрдохи жэлээ үлөөгүй юм.

Аймагай һургуулинуудта бүгэдэ ниитын һуралсалай тусхай жаса тогтоогдоод, бүхы дээрээ 2800 түхэриг гаргашалагдаа. Тиихэдээ нэн түрүүн материальна талаараа хангалта муутай үхибүүдтэ хубсаһа хунар абажа үгтэһэн.

Бүгэдэ ниитын һуралсал бэелүүлхэ хэрэгтэ «Коммунизм» колхозой парткомой секретарь нүхэр Галсанов, Ярууны совхозой парткомой секретарь нүхэр Егоров, Нарһатын сомоной Советэй түрүүлэгшээр хүдэлһэн нүхэр Цыдыпов, Исэнгын совхозой директор нүхэр Дымчиков гэгшэд ехэ туһа хүргөө. Жэшээнь, Исэнгын совхоз 40 үхибүүдэй байха интернат барижа үгөө.

Тэрэшэлэн Нарһатын, Витимэй сомоной Советүүдэй оролдожо хүдэлһые тэмдэглэмээр.

Багшанарай августын зүблөөн дээрэшье бүгэдэ ниитын һуралсал тухай асуудал али бүхы талаһаа зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Партиин райкомой хүтэлбэри доро мүнөө жэл бүгэдэ ниитын һуралсал бэелүүлхэ хэрэгтэ аймагай олониитын анхарал бүри ехээр хандуулагдаха. 1962—63 оной һуралсалай жэлдэ һургуулиһаа гадуур нэгэшье үхибүүн үлэхэгүй!

Г. Бадашкеев,
Ярууны аймОНО-е даагша.

ҺУРГУУЛИ БА ҮЙЛЭДБЭРИ

Ц. МИТЫПОВ,
КПСС-эй Советскэ райкомой секретарь

...ние ажабайдалтай нягт... холбохо, орон дотороо арадай ... системые саашадань ... тухай Хуулиин абтаһаар ... болобо. Энэ хуули ма... ...ет һургуулиин түүхэдэ ... ...мшаг хуудаһа нээжэ ...

... үе соо һургуулиин хү... ...лээд хубилгагдажа, һу... ...мүүжүүлгын онол арга... ...ууулан һайжаруулагдажа ... ...алда дүршүүлхэ хэрэг ... ...уулиин ажабайдалда ай... ...бһитэйгээр нэбтэрүүлэг... ...анарайшье, тэдэнээр хү... ...жэ байгаа хүүгэдэйшье ... ...ае эзэлэн хандуулна.

... гэгээрэлэй талаар парти, ...твын хараалһан хэмжээ ... ...ууд коммунис - байгуулал... ...орилгонуудта зохилдоно ... ...он жэлэй дүй дүршэл то... харуулба. Ургажа ябаа ... ...энэй һуралсал, хүмүүжэл ... ...тай, үйлэдбэритэй бүри ... холбоотой болоо.

... тухай Хуули Улаан... ...дой Советскэ район дотор ... ...аар бэелүүлэгдэжэ бай... ...дай гэгээрэлэй системые ... байгуулжа эхилһээр ма... ...н дотор мүнөө юрэнхы эр... ... һургуули, тэрэ тоодо арба... ...эй 4 һургуули, 3 дунда ... найман жэлэй 10, эхин ... ...улинууд тоологдоно.

...ахи, юһэдэхи, арбан зур... һургуулинууд арбан нэгэн ... ...олтогдонхой, мүн гурбада... ...уули һуралсалай тусгаар ... һургуулинуудые шэнэд... ...гаха хэрэг манай район ... түлэб дүүргэгдэнхэй.

... үедэ һуралсал ажаүйлэд... ...эр аргаар холбогдоноб ... ...дэхеэр, һурагшад сэхэ ... дээрэ ажал хэжэ, мэр-гэжэл олоно; хоёрдохёор, һургуулиингаа мастерскойдо һурагшад тусгаар бэлэдхэл гаража, ажалай дүршэл олоно; гурбадахяар, һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд эмхидхэгдэжэ, колхозуудта, совхозуудта, һуралсал-туршалгын ажахынуудта һурагшад хүдэлмэрилжэ, ажалай онол олодог.

Зүгөөр һуралсалые ажаүйлэдбэритэй холбохо хэрэгэй амжалта багшанарай болон үйлэдбэриин коллективүүдэй хамтадаа гаргаһан анхарал оролдолгоһоо сүм дулдыдаха байна. Гэхэ зуура, манай һургуулинууд үхибүүдэй һуралсал эмхидхэхэ талаар зарим тэды дүй дүршэл оложо абанхай. «Электромашина» завод (директор нүхэр Бурлов), оёдолой фабрика (директор нүхэр Ширапов), городой хэлхеэ холбооной конторо (эрхилэгшэнь нүхэр Крылова) һурагшадые ажаүйлэдбэридэ һургаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, энэ хэрэгые эгээл һайн мастернуудта даалгадаг, хүдэлмэрилхэ газар, машина түхеэрэлгэ тэдэнэртэ сүлөөлжэ үгэдэг. Тус предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд һурагшадые ажаүйлэдбэридэ һургаха тухай асуудал багшанартай хамтадаа зүбшэн хэлсэдэг.

Оёдолой фабрика нэгэдэхи һургуулида һурагшадай үйлэдбэриин тусгаар цех түхеэржэ үгэнхэй. Энэ цех фабрикада хубсаһа оёжо үгэхэ даалгабаритай. Хоёрдохи һургуулиие абажа үзэхэ болоо һаа, энэ һургуули судно-заһабарилгын заводой захилые дүүргэдэг.

Промышленна предприятинууд һургуулинуудта түмэрөөр болон модоор дархалха мастерскойнуудые, машина шудалха кабинедүүдые түхеэржэ үгөө. Нэгэдэхи, хоёрдохи, хорин зургаадахи, гушан гурбадахи һургуулинууд гүрэнэй программын ёһоор һурагшадые ажаүйлэдбэридэ гүйсэд һайнаар һургаха мастерскойнуудтай. Эндэ һурагшадые һургахаһаа гадна, мүн продукци үйлэдбэрилжэ гаргаха аргатай. Найман жэлэй зарим һургуулинууд (26-дахи, 8-дахи, 33-дахи) өөһэдынгөө мастерскойнууд дотор продукци үйлэдбэ-

(*Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта*)

Һургуули бүхэндэ — шэнэ гэр

Хүн зомнай үдэжэ, үнэржэжэ, жаргалтай баян ажаһууна. Тэрэшэлэн үхибүүдые һурган хүмүүжүүлгээр ехэ эрилтэ табигдана.

Тиимэһээ һургуули бүхэниие һайн байраар хангаха гээшэ предприяти, колхоз, совхоз бүхэнэй арюун уялга болоно.

Манай колхоз Гэльбэрэ нютагта 320 хүүгэдэй һураха байшан гэр барижа, дүүргэхэ ойртобо. Мүнөө үедэ шэрдэлгэ, сагаадалга хэгдэжэ байна. Үхибүүднай һаруул уужам гэр соо һуужа, эрдэм шудалхань гээшэ.

Колхознай тус байшангай барилгада 68 мянган түхэриг гаргашалаа. Үшөө нэмэлтэ мүнгэ һомолжо байнхайбди.

Имэ гэр, манай һанахада, колхоз бүхэн өөрынгөө мүнгэ зөөрөөр барижа үгэхэ аргатай, бариха уялгатайшье.

В. Доржиев,
Сэлэнгын «Коммунизм» колхозой парткомой секретарь.

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ — ГОЛ АНХАРАЛДАМНАЙ

Һургуулиие ажабайдалтай нягта холбоо барисаатай болгохо Хуулиин гараһанһаа хойшо манай һургуулида горьтой хубилалта болоо. Нэн түрүүн һургуулиингаа бааза, мастерской, туршалгын талмайе мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ харюусамаар болгоод, гол анхаралаа хэшээлнүүдтэ хандуулаа һэмди. Липецкэ областиин багшанарай дүй дүршэл хэрэглэһэнэй ашаар, үнгэрөөшэ һуралсалай жэлые яһала амжалтатай һайнаар дүүргээбди. Һургуулидамнай хоёр жэл нэгэ класстаа һууха ябадал эрид үсөөрөө, һургууляа орхихо ушар мүн лэ эсэслэн усадхагдаа. Олохон һурагшаднай урда урданайхиһаа һайн сэгнэлтэ абаад, тэдэнэй 97 процентнь муу бэшээр һуража гараа һэн. Нэгэдэхи, гурбадахи, долоодохи, наймадахи класстамнай муугаар һурадаг нэгэшье үхибүүн байгаагүй.

Олохон үхибүүднай имагтал «4», «5» сэгнэлтэтэйгээр бүхэли жэлдээ һуража гараа.

Һурагшадта бата бэхи, гүнзэгы эрдэм олгохын тула түрүүшүүлэй дүй дүршэл шадамараар хэрэглэжэ, хэшээлээ ажахытай нягта холбоотойгоор ябуулдаг багшанар һургуулидамнай олон болоо. Физикэ, тоо бодолго заадаг үнинэй багша Иван Прокопьевич Суворов илангаяа һонирхолтойгоор хэшээлнүүдээ үнгэрэгэдэг. Тоо бодуулхадаа, нютагайнгаа ажахын һалбариһаа абтаһан элдэб һонирхолтой жэшээнүүдые хэрэглэжэ, хүүгэдэй анхарал татадаг. Мүн залуу багшанар Дугаров Ц. Ц., Степанов Ю. И., Найданова Д. Н. гэгшэд хэшээлдээ ходо һайнаар бэлдэдэг, сүлөөтэй сагаа хүүгэдэй дунда үнгэргэдэг юм. Эрдэм ухаанай эшэ үндэһэ, ажахын удха шанар тухай гүнзэгы тодоор ойлгоод байхадаа, һурагшад ажал хүдэлмэридэ улам дуратай, абьяастай болоно.

Ахалагша классайхид ажахын тоосоондо ороһон нүхэр Дулмаева Намсалмаагай бригадын 3500-гаад хониной нооһо богонихон болзор соо хайшалжа, ехээр магтуулаа. Һурагшад Дулмаева Ц., Содномов Ц., Гомбоцыренова Ц., Данзанова Д. гэгшэд туд тудтаа 40—45 хониной нооһо үдэр бүхэндэ оренбургынхидай аргаар хайшалдаг һэн.

Һурагшаднай ондоошье ажалда яһала шударгыгаар хабаадалсаа.

Туйлаһан амжалтаараа дашуурангүй, мүнөө шэнэ һуралсалай жэлдэ түрүү багшанарай дүй дүршэл улам үргэнөөр хэрэглэжэ, бүри һайнаар ажаллаха зорилготойбди.

Б. Лайдапов,
Хориин аймагай Дунда Худанай найман жэлэй һургуулиин директор.

АЖАЛШАДАЙ БЭЛЭГ

Һургуулинуудые гэр байраар хангаха хэрэгтэ Сэлэнгын аймаг дотор ехэ анхарал табигдана.

Тэрээниие хэдэн жэшээ баримтануудаар харуулая. Мүнөө һуралсалай эхилхын урда тээ хэдэн олон байра ашаглалда үгтэбэ. Ново-Селенгинск тосхондо 240 үхибүүдэй, Бараатын найман жэлэй һургуулида 320 хүнэй һууритай гэрнүүд бэлэн болгогдоо. Тэрэшэлэн Үбэр Зөөхэйдэ найман жэлэй һургуули шэнээр түхеэрэгдэбэ. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 50 үхибүүдэй хамтын шэнэ байра, Жаргалантын, Оронгын найман жэлэй һургуулинуудта мүн лэ шэнэ мастерскойнууд баригдаа.

Химнэ, Баян Гол, Тарбагатай нютагуудта эхин һургуулинууд түрүүшынхеэ эмхидхэгдэбэ.

Энэ хадаа ехэ хүдэлмэриин үрэ дүн байхаһаа гадна, һуралсалай шэнэ жэлдэ сэлэнгынхидэй эрхим бэлэг болоно бшуу.

Манай корр.

Бишыхан Марина һургуулида түрүүшынхеэ ошохонь.

Иигэжэ дурадханаб

Үнгэрөөшэ һуралсалай жэлдэ Бэшүүрэй аймагай Ленинскэ 8 жэлэй һургуулида түрэлхидэй суглаан боложо, өөһэдынгөө хүсөөр теплицэ бариха үүсхэл гаргаа юм. Модо шулуу, наг шэбхэ зөөхэһөө эхилээд, ехэ ажал хэгдээ бэлэй. Һургуулиин директор нүхэр Фалилеевшье ехэ эдэбхитэйгээр хүдэлөө һэн.

Тиин бэлэн болоһон теплицэ соо үгэрсэ таригдажа, һургуулиин үхибүүд пеэшэ түлихэ, ургамал уһалха, бултайжа эхилһэн тарималай газарыень элдүүрилхэ, үтэгжүүлхэ гэхэ мэтын ажал ябуулаа һэн.

Тэдээнэй хэһэн ажаглалта, тэмдэглэлнүүдые мүнөө харахада угаа һонирхолтой, ёһотойл лабораториин хүдэлмэри гэхээр. Ургамал харууһалха, ургуулхадаа үхибүүд дүршэлтэйшье болоо. Тиигээд ажалайнгаа урагшатай байхада, улам урмашажа хүдэлнэ.

Мүн помидор, капустын рассада һайнаар ургаа, июлиин 12-то тэрэнээ ажалшадта худалдаа бэлэйбди. Энэмнай шухала хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг мастерскойһоо юугээрээ илгаатайб?

Минии һанахада, найман жэлэй һургуули бүхэн иимэ теплицэ бариха аргатай. Зүгөөр эндэ директор, багшабиолог ехэ үүсхэл гаргаха зэргэтэй.

Мүнөө жэлдэ һургуули бүхэн өөрын иимэ «лабораториимастерскойтой» болог лэ!

Г. Аширов.

ЭРХИМЭЭР АМАРААБДИ — ЭРХИМЭЭР ҺУРАХАБДИ

...гуулиһаа тарамсаараа ...ты гэжэ үзэсхэлэн гоё ...та, пионерэй лагерьта ...абди. Байра байдал, ... хоолшье эрхим һайн ...а. Баһа сэбэр агаар... ...гэлиг хүхюунээр са... ...ргэргөөбди. Ой тай... ...аяншалжа, уһанда ...о, физзарядка хэжэ, ... бэхижүүлээбди.

...долопаткын малшадтай, ... кукурузашад — нүхэд ...ндратюков, Д. Жанаев гэгшэдтэй уулзахадамнай ехэ һонин байгаа.

Бэе хүдэр, толгой һонор болоод, һургуулидаа ехэ дуратайгаар дахин бусажа ерэбэбди.

Эрхимээр амараабди — эрхимээр һурахабди.

О. Калашникова, С. Иванов, С. Лютаев,
Мухар-Шэбэрэй аймагай Шэнэ Заганай найман жэлэй һургуулиин һурагшад.

ШОГ

ЗОРИГОЙ ХҮСЭЛ

...айхан Зориг дорюун
гээшэнь,
...нгаа малгай үмдэжэ,
... дахаад һургуули
тээшэ
...гүй хүн алхалба.

Харгыдань теэд хамсыдаба
эжынь,
Хатуухан үгөөр гашайдаба,
Гэнэхэн Зориг урмаа
хухаржа,
Гэрхэн тээшээ гэшхэлбэ.

— Эжы, эжы, табиниш даа...

Халаахай

Минии гээшье һаа, мэти хооһон

Ородой агууехэ поэт Маяковский иигээд омогорхон бэшэһэн байдаг:

«Үүх-үүх
уухилалдана
Минии фабриканууд...»

Үшөө иигээд нэмээһэн: һайн лэ гээшэ даа.

Мүн:

— Минии коопераци.
— Минии милици.
— Минии депутадууд,—гээд дурдаһан байдаг.

Ахын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Гулгонов баһа иигээд омогорхон хэлэдэг:

— Минии аймаг, минии район.

Тэрэ хадаа Бүгсөөнһөө эхилээд Бурун Голшье хүрэтэр уруудахадаа, эзэн ёһоор, эрэлхэг дорюунаар хамагые хаймадажа, хараһан лэ юумэеэ сэгнэжэ ябадаг ха юм.

— Минии аймагай колхоз — һайн!

— Минии аймагай ниитын хогшол зөөри — баян!

Тэрэ хадаа нэгэтэ һаруул уужам кабинедһээ гараад, һалхи һурин гэшхэлжэ ябатараа, Орлигой дунда һургуулиин директор нүхэр Лыгденовтэй улаан нюураараа уулзажа, урин дулааханаар мэнэрбэл даа.

— Минии директор — һайн!

Теэд директор гэнтэ иигэжэ амалба:

— Нүхэр түрүүлэгшэ, харана гүт? Энэ һургуулиимнай мастерскойн торхо һуугша кабинедэйтнайшье сонхоор һула харагдажа байдаг гээшэ. Тэбхэр гурбан жэл үнгэрбэ, тэбхыжэл мухар зандаа һуунал даа. Документаци гэдэг хамнайт, документацишье табигдаа. Мүнгэн гэхэ болоо һаатнай, 15 мянган түхэриг үгтөө. Туһалыт, хэшээгыт одоол!

Тиихэдэнь түрүүлэгшын эсэгын энхэрэлээр туяаран байгаа нюур шарайнь гэнтэ хобхо һүрэн хубилжа, үүр сухалай тэмдэгээр орьёлоо һэн гэхэ.

— Бү мэдэе, юрэдөө...

— Мүнгэтэй, мүнгэтэй болоолди даа,—гээд, Дондок Лыгденов эбдүүсэжэ байгаад харюусаа һэн ха.

— Тиигээ һаа байза... Хаража үзүүжэбди.

Иимэ хөөрэлдөөн байгша оной аяар июнь һара соо болоһон байгаа.

Зүбшөөгөөл юм ха даа түрүүлэгшэ. Теэд үгын һайхан зүбшөөлһөө сааша бүтэһэн зүйл байхагүй. Июнь, июль, август — гурбан һара эхир юумэдэл ээлжээ ээлжээгээр һубарилдан үнгэршэбэ. Нүхэр Гулгоновой сонхоор харагдааша гүнзэгы модон торхо ханха зайдаһ һуужал байһаар. Тарая хүряалгадаа һамшаа юм гү гээд гайхаа һаа, бүхы аймаг соо бүлэг бүлэг хэдэн гектарһаа ондоо тарилга үгы хамнай.

Теэд юун болоноб даа! «Минии аймаг» гээд хадатай уулатай хангай дайдаяа Маяковскиин жэшээгээр нэрлэхэ, дурдахань буруу бэшэ. Зүгөөр һургуули тухай юундэ мартанаб? «Энэ минии аймаг соошье һаа, минии хабаатай хэрэг бэшэ» гэһэн хэбэртэйгээр хандана гээшэ ааб даа.

Нүхэр Гулгоновой дэлисэнь ехэшье һаа, һургуулиин барилга тоодоггүй ябадалынь дэбижэ гараха хүсэ шадалайнь ахирдажа эхилһэнэй тэмдэг бэшэ гү?

Ондоогоор юун гэжэ хэлэлтэйб? Нүхэр Гулгонов өөрөө харюусаг лэ!

Б. Саянов.

— Аймаг миннишье һаа, һургуули хэнэй юм?

ҺУРГУУЛИ БА ҮЙЛЭДБЭРИ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

рилжэ гаргаха гүйсэд арга боломжотой.

Арба нэгэн жэлэй бүхы һургуулинуудта тусхай предприятинууд даалгагдажа үгтөөд, хэды һурагшадай ямар мэргэжэл олохо байһаниинь мүнөө тодорхойлогдоод байна. Тобшолон хэлэбэл, 193 һурагшад түмэршэ дарханай, 125 хүн токарьнуудай, 120 хүн оёдолшодой, 100 хүн фрезеровщигуудай, 75 хүн хэлхеэ холбоошодой, 50 хүн полиграфистын мэргэжэл олохо юм. Мүн тиихэдэ электромонтернуудай, модошо дархашуулай, трактористнуудай, сантехнигүүдэйшье мэргэжэл шудалха хүсэлэнтэй һурагшад бии.

Зүгөөр һурагшадта үйлэдбэриин мэргэжэл зүбөөр шэлэн олгуулха гээшэ угаа харюусалгатай хэрэг мүн. Юуб гэхэдэ, энэ хэрэгһээ һурагшадай үйлэдбэриин һуралсалай амжалта сүм дулдыдаха байна. Һурагшадта үйлэдбэриин мэргэжэл шэлэн олгуулжа үгэхэдөө, манай районой һургуулинууд эгээл имэ зайлнуудые хараадаа абаһан байна. Нэгэдэхеэр, ойрын 3—5 жэлнүүдэй туршада ямар предприятинуудта мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй хэрэгтэй байһые; хоёрдохёор, һурагшадай юрэнхы эрдэмэй болон политехническэ бэлэдхэлэй хэмжээндэ тэдэнэй шэлэжэ олоһон мэргэжэлэй хэр зохилдохо байһые; гурбадахяар, тусхай предприятидаа хүдэлмэрилхэ арга боломжын хэр бии байһые, шэлэжэ олоһон мэргэжэлээрээ һурагшадай саашадаа ажаллаха хэр дуратай байһые; дүрбэдэхеэр, һурагшадай бэеын элүүр энхые хараадаа абаһан байна.

Тиихэдээ үйлэдбэриин мэргэжэл ехэнхидээ өөһэдынгөө дураар шэлэн олоно ха юм. Энэшье тон зүб. Зүгөөр һурагшадай бүхы дура эрмэлзэлые гүйсэд хангаха арга гэжэ хаана байхаб. Тиимэ дээрэһээ энэ угаа харюусалгатай хэрэгые зүн дагаанда, өөрөө бүтээгдэхэ юумэ шэнгеэр орхижо болохогүй. Үйлэдбэриин ямар мэргэжэл шудалаа һаа, һурагшадта тон таарамжатайень, ямар мэргэжэл шудалха бодото арга боломжын бии байһые һурагшадта багшанар зүбөөр зүбшэжэ, ойлгуулжа үгэхэ уялгатай. Тиигэжэ шадаагүй һаа, үйлэдбэриин мэргэжэлые һурагшадай шэлэн олохо хэрэгтэ гэмшэлтэй элдэб алдуунууд гаража болохо байна. Жэшээнь, үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ хоёрдохи дунда һургуули дүүргэхэдөө 15 һурагшад хэлхеэ холбоондо хүдэлмэрилхөөр, 10 һурагшад токарь болохоор гараһан байна. Мүнөө абаад харахада, хэлхеэ холбооной эмхи зургаанда тэдэнэй дундаһаа имагтал 3 хүн ажаллана. Дунда һургуулида үйлэдбэриин мэргэжэл оложо гараһан бусад нүхэдэй мүнөө хаанашье ажаллажа байһые дурсагдааша һургуулиин директор нүхэр Апрелков С. С. юушье мэдэхэгүй байба.

Һурагшадта үйлэдбэриин мэргэжэл ойлгуулхын түлөө һургуулиин болон даалгагдаһан предприятиин гурбан жэлэй туршада гаргаһан хүсэл оролдолгодо саашадаа иигэжэ хандажа болохогүй байһан тухайда һаяхан үнгэргэгдэһэн багшанарай зүблөөн дээрэ һайса тэмдэглэгдэһэн байна.

Мүнөө һургуулиие шэнэдхэн байгуулгын эгээл шиидхэхы шата ерэбэ. Энэ жэлһээ эхилжэ, бүгэдэниитын уялгата найман жэлэй һуралсал хаа хаанагүй бэелүүлэгдэхэ зорилго табигдаад байна. Тиимэ тула һуралсалай энэ шэнэ жэлһээ эхилээд, һургуулиин наһанай нэгэшье үхибүүн һургуулида һурангүй үлэхэ ёһогүй. Манай районой һургуули бүхэн һургуулиин наһанай бүхы үхибүүдые һуралсалда хабаадуулха гэһэн зорилго урдаа табяад байна. Энэ хадаа һургуули бүхэнэй тон хүндэтэй зорилго болоно. Үбшэнэй шалтагаанаар үхибүүдые һургуулиһаа гаргажа болохогүй бшуу. Хүндөөр үбшэлһэн бэшэ һаань, үлбэр бэетэй үхибүүдтэ гэртэнь ном үзүүлхэ хэмжээнүүд абтаха болоод байна.

Мүн журам эбдэдэг, һуралсалдаа гээгдэдэг үхибүүдые элдэб шалтаг баряад лэ һургуулинуудай зарим директорнүүд үдэшын һургуулинуудта оруулха гэжэ оролдодог байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай район дотор 68 тиимэ һурагшад хүдэлмэриин залуушуулай үдэшын һургуулинуудта оруулагдаһан байна. Һуралсалай энэ жэлдэ иимэ хүнгэн зам баримталхагүй, харин 16 наһа гүйсэһэн бүхы һурагшадые үдэрэй һургуулинуудта һургаха гэһэн зорилго табяабди.

Һургуулиие шэнэдхэн байгуулхын шэнэ шатада һуралсалай шанар һайжаруулха, физикэ, хими, биологи, математика, географи болон ниитын эрдэмэй бусад бүхы предмедүүдые һурагшадта тон һайнаар ойлгуулха, мүнөө үеын үйлэдбэриин научна үндэһэ һууриие тэдэнэртэ айхабтар тодорхойгоор олгуулжа үгэхэ зорилго табигдана. Хоёрдохёор, юрэнхы эрдэмэй эдэ бүхы предмедүүдые һурагшад гүнзэгыгөөр шудалаад байхадаа, научна материалистическэ үзэл бодолтой болохо байна.

Гадна, гуманитарна предмедүүдые, СССР-эй түүхэ, СССР-эй Конституци, литература болон бусад предмедүүдые һурагшадта тон һайнаар ойлгуулха, мүнөө саг үеын гол шухала асуудалнуудтай Маркс, Энгельс, Ленинэй һургаалтай, орон доторoo коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулха асари ехэ зорилгонуудтай һурагшадые айхабтар гүнзэгыгөөр танилсуулха зорилгонууд мүнөө бүхы багшанарай урда табигдана. Залуу үетэниие коммунизмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэдэ манай һургуулинууд сэгнэшэгүй ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой болоно. Зүгөөр һургуулинуудта партиин райкомой, партийна организацинуудай үдэр бүриин анхарал хандуулжа, зохистой туһаламжа үзүүлдэг байһан һаань, урдаа табигдаһан бүхы зорилгонуудаа манай һургуулинуудай амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаха байһаниинь дамжаггүй.

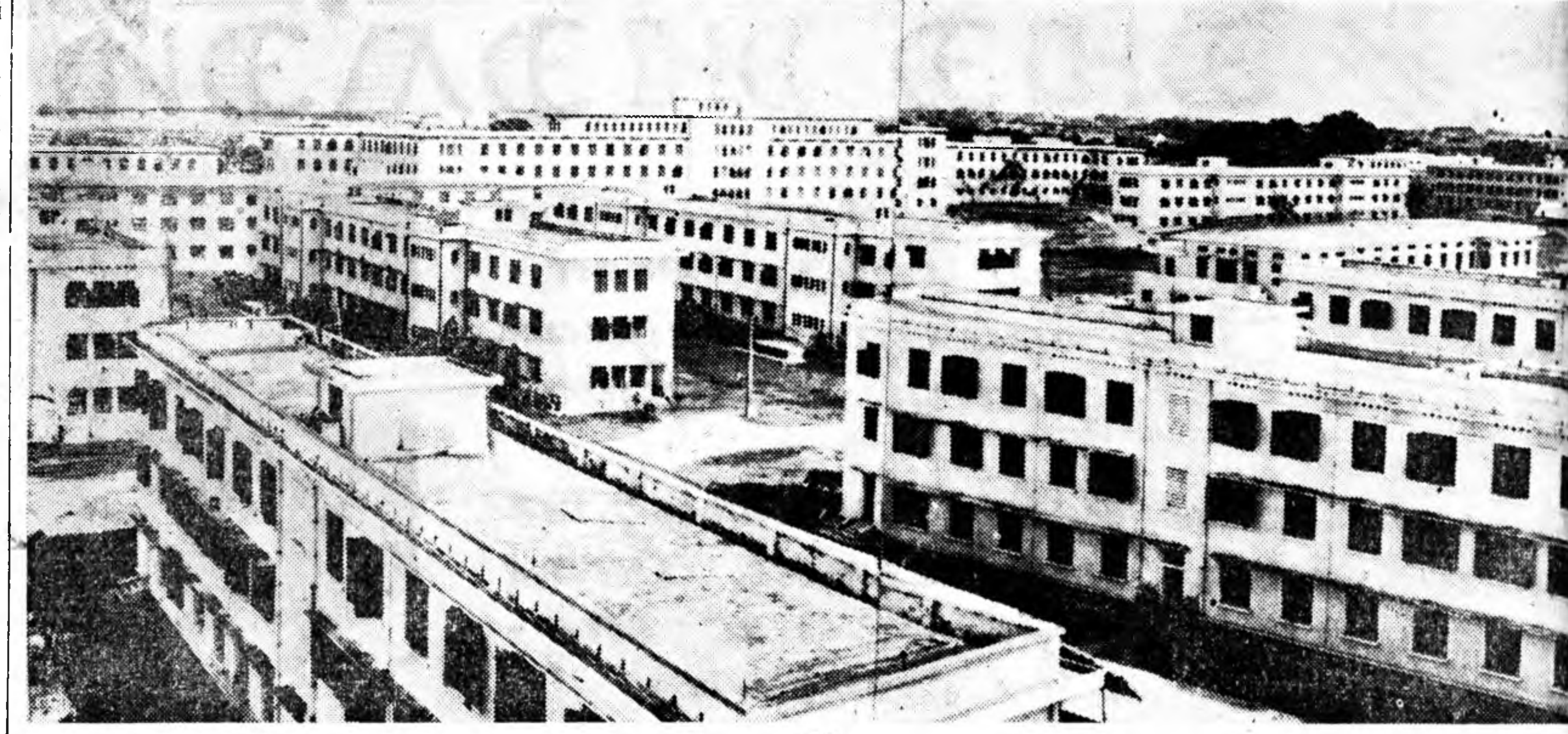

Вьетнамай Демократическа Республикын бии болоһоор 17 жэл гүйсэһэнэй ой сентябриин 2-то гүйсэхэ юм. Зураг дээрэ: Ханой городой урда захада баригдаһан шэнэ гэрнүүд.

ВИА—ТАСС-ай фото.

У Тан советскэ болон гадаадын оронуудай корреспондентнүүдтэй уулзаба

МОСКВА, августын 30. (ТАСС). Москвада ерээд байһан Нэгэдэмэл Нацануудай организациин генеральна секретариин уялгые дүүргэгшэ У Тан советскэ болон гадаадын оронуудай корреспондентнүүдтэй мүнөөдэр уулзаа. Мүнөөнэй уласхоорондын байдалда хамаатай олон асуудалнуудта тэрэ харюусаа.

У Тан Москваһаа мордобо

МОСКВА, августын 30. (ТАСС). Советскэ Союзда аяншалжа ерэһэн Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин генеральна секретариин уялгые дүүргэгшэ У Тан Варшава орохоёо мүнөөдэр Москваһаа мордобо.

Хилын саанаһаа

Советскэ Союз Бирмэдэ туһална

РАНГУН, августын 30. (ТАСС). Советскэ Союзай туһаламжаар Бирмэдэ газар уһалха ехэ барилга Чемолтау райондо бодхоогдохо юм. Иигэжэ Бирмын түбэй районой 30 мянган акр үрэжэлтэ һайн газар уһалагдадаг болохо байна.

Советскэ Союзай правительство тусхай түхеэрэлгэ, машинануудые, бусад хэрэгсэлнүүдые үгэхэ, барилгадань туһаламжа үзүүлхын зорилгоор совет мэргэжэлтэдые эльгээхэ. Гадна Бирмын правительствада 3,5 миллион түхэригэй урьһаламжа үгэхэ юм.

Советскэ Союзай туһаламжаар технологическа институт, Рангунда гостиница, Таунгьи городто госпиталь бариг даа.

Бразилиин арад зоной шэнэ амжалта

РИО-де-ЖАНЕЙРО, августын 29. (ТАСС). Атомай элшэ хүсэ абахада хэрэглэгдэдэг зүйлнүүдые гүрэнэй мэдэлдэ оруулха гэһэн хуулиие национальна конгресс баталба. Энээниинень Бразилиин президент Жоао Гуларт мүн лэ баталһан байна. Иигэжэ атомай элшэ хүсэ абахада хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдые оронойнгоо бүхы газар дээрэ бэдэрэн олохо, тэрэниие ашаглан хэрэглэхэ эрхэ гүрэндэ олгогдоһон болоно. Мүн термоядерна зүйлнүүдые хэхэ, худалдаха эрхэ гүрэндэ үгтэнхэй. Атомай элшэ хүсэ хэрэглэхэ асуудалнуудаар тусхай комисси бии болгогдохо юм.

Энэ хуулиие баталан абаһан ушар Бразилиин демократическа хүсэнүүдэй шэнэ илалта болоно. Юуб гэхэдэ, Бразилиин арад зон бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө саг үргэлжэ тэмсэжэ байдаг. Урдань Бразилиин байгаалиин баялигүүдые гадаадын оронуудай баяшуул дээрмэдэдэг һэн.

Оманай партизанууд тэмсэнэ

КАИР, августын 30. (ТАСС). Аль-Ашаш гэдэг райондо Оманай партизанууд Англиин сэрэгэй харуулда һаяхан добтолбо. Тиигээд Англиин солдадуудай хаража байһан түлишын ехэ складые шатааба. Үшөө ондоо бүлэг партизанууд Корбат Адам гэдэг райондо Англиин сэрэгэй баһа нэгэ харуулые үгы хээ. Оманай ниислэлһээ урагшаа далан модоной газарта энэ сэрэгэй харуул оршодог юм.

Алжирта тохёолдоһон байдал

ТУНИС, августын 30. (ТАСС). Ахмед Бен Белла толгойлогшотой Национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюро нэгэдэхи, хоёрдохи, табадахи, зургаадахи сэрэгэй округуудта хандажа, ёһо гурим тогтоохын зорилгоор Алжир городто орогты гэжэ уряалаа һэн. Иигэжэ Алжирай национально-сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд мүнөөдэр үглөөгүүр сэрэгэй дүрбэдэхи округой эзэлдэг баруун хубидань оробо. Зүгөөр ямаршье тулалдаан болоогүй.

ТУНИС, августын 30. (ТАСС). Алжир городой мусульмануудай байдаг хубида августын 29-нэй үдын хойно сэрэгэй дүрбэдэхи округой солдадуудай, Национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой тала баригшадай хоорондо тулалдаан болоһон байна. Автомадаар буудалдаа, гранатануудые хаяа. Зүгөөр хэдышье хүнэй шархатаһаниинь, алуулһаниинь хүсэд тодорхойлогдоогүй. Алжирһаа абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, һуниндөө намдуун үнгэрбэ.

Сэрэгэй дүрбэдэхи округой командовани городто харуулшадые табяа. Суглаа, жагсаалнуудые хэжэ болохогүй гэжэ хэлэгдээшье һаань, Алжир городой хэдэн зуугаад хүн зон үйлсэнүүдтээ гараба. «Үйлсэнүүдээр буудалдахаяа болие!», «Долоон жэл дайлалдаһамнай хүрөө!» гэжэ тэдэнэр эрилтэ табиһан байна.

Алжир городто тохёолдоһон байдалтай дашарамдуулан, Алжирай коммунис парти үсэгэлдэр хандалга гаргаа.

Бэе бэеэ алалсаха дайе болюулха, шэнэ янзын колониализмтай, энээнэй союзнигуудтай тэмсэхын түлөө бүхы хүсэеэ нэгэдүүлхэ ёһотойбди гэжэ Алжирай коммунис парти бүхы хүн зониие уряалба.

Карибска далайда шэ[нэ] гүрэн бии болобо

Англиин колони байһан Тринидад, Тобаго гэдэг бэеэ даанхай гүрэн болоо гээд 1962 оной августын 31-дэ соносхогдобо.

Тринидад, Тобаго гээшэ Карибска далайн Вест-Индиин архипелагай эгээ урда захын аралнууд юм. Эдэ аралнууд Урда Америкын эрье шадар оршодог.

Тринидадай газарынь 4828 дүрбэлжэн километр, Тобагын газар 300 дүрбэлжэн километр юм.

1960 оной мэдээгээр, Тринидадта, Тобагода 827.957 хүн, тэрэ тоодо 33.333 хү[н] арал дээрэ байдаг. олонхи хүн зониинь н[...] мүладууд юм. Эдэ а[...] дээрэ индейцүүдшье [...]даг.

Ехэ городынь П[орт-оф-]Спейн болоно. Эндэ 9[...] ажаһуудаг.

Эдэ аралнууд дээ[...] элбэгтэй газар олон[...] шанартай асфальт аба[...] хэй дээрэ мэдээжэ нү[...]

Саахар, асфальт, а[...] банан, какао, кофе[...] һамар гадаадын о[...] абаашажа худалдадаг.

Триннгдадта, Тобагода шэнэ гүрэнэй бии болоһон [...] раг дээрэ: энэ гүрэнэй карта харуулагдана.

ТАСС-ай фото.

Президент Кеннедиин мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН, августын 30. ТАСС-ай корреспондент М. Сагателян мэдээсэнэ:

США-гай президент Дж. Кеннеди үсэгэлдэр пресс-конференци үнгэргөө. Ядерна зэбсэг туршалгые хорихо договор тухай Америкын дурадхалнуудай нэгые Советскэ Союзай дэмжээ һаань, Холбоото Штадууд 1963 оной январиин 1-һээ ядерна зэбсэг туршалга болюулха гэһэн СССР-эй дурадхалые зүбшөөхэ гэжэ президент Кеннеди мэдүүлбэ.

Иигэжэ ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай Холбоото Штадууд үнэндөө хуушанайнгаа хараа шугамые баримталһаар бшуу. Бүхы туршалгануудые хорихо хэрэгтэй, зүгөөр гүрэн бүхэндэ тусхай хиналта тогтоохо шухала гэжэ США-гай түлөөлэгшэд эрилтэ табина. Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ, Баруун гүрэнүүд СССР-эй газар дээрэ тагнуул хэхэ зорилго табина.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн сессиин нээгдэхын урда тээ өөһэдынгөө гадаа[...] гүүдэй министрнүүд[...] лөөе үнгэргэхэ туха[...] дүрбэн гүрэнүүд үгэе[...] соо гэжэ президент [...] хэлэбэ.

Президент Кенне[ди ...] ба тухай асуудалну[...] раа. США Кубада [...] орохо ёһотой гэж[...] Кейпхарт һая мэдүү[...] гаа. Энээниинень тай[...] хэлэжэ үгыт гээд пре[сс-конфе]ренцидэ хабаадаһан [...] Кеннедиһээ асуугаа[...] үедэ Кубада добтол[...] рэггүй гэжэ һанан[...] Кеннеди харюусаба[...] мэдүүлхэдэнь корр[...] нүүд һонирхолтойго[...] Мүнөө үедэ гэһэн [...] хоёролжон удхатай [...] бада добтолон оро[...] дуу болохо. Энэ доб[...] ехэ хойшолонтой ба[...] гээд президент Ке[...] намжалба.

ХОДОДОО ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

РЕПОРТАЖ

Август һарын нэгэ үдэр бэлэй. Огородой талмайн дунда тобойһон амбаарай дэргэдэ ашаанай гурбан машина харагдана.

Наранай халууншье һаа, һэбшээтэй. Тиигэбэшье машина дээрэ үгэрсэтэй мэшээгүүдые тээжэ байһан хүнүүд байд гээд лэ хүлһөө аршана.

Шэгнүүрэй хажууда зогсогшо набтархан эхэнэр саарһан дээрэ юушьеб тэмдэглэнэ. Тээ саагуур үгэрсын ногоон поли дээрэ мүн лэ хүнүүд олон. Эртэ үглөөнһөө үгэрсэ хуряагдажа эхилээ юм. Эдэ машинануудые удаан барингүй түргөөр ашажа хото ябуулха тон шухала. Тиимэһээ барандаа забда тухагүйгөөр ажаллана.

Звеное даагша Цыренжап Санжиевна энэ үдэр илангаяа сүлөөгүй.

— Үгэрсын ургаса ехэ һайн. Жэшээлхэдэ, үдэртөө гурбан машина гэхэ гү, али 70—80 центнер үгэрсэ хуряаха гээшые үзөөгүйбди,—гэжэ Цыренжап Санжиевна хөөрэнэ.—Табан га газарта үгэрсэ хуряаха ёһотой байгаабди. Мүнөө мянга гаран центнер үгэрсэ хуряагаад байнабди.

—Һаянай наратай зохид үдэрнүүд байна ха юм. Хэрбээ саашадаашье иимэ байбалнь хэдые үшөө хуряаха түсэбтэйбта,—гэжэ асуубабди.

—Гектар бүриһөө 200 центнер хуряаха уялгатайбди. Теэд хюруу унажа магад гэһэн мэдээн бии. Юун болохоб даа, хюруутай тэмсэхэл зон бэшэ гүбди,—гэжэ Цыренжап Санжиевна харюусаба.

Звеногой ажалтай бага сага танилсаад байхадаа, тугаар һаяхан правлени соо болоһон хөөрэлдөөн һанагдаадхиба. Тэндэ колхозой огородой бригадын бригадир Иван Матвеевич Яковлевтай уулзаһан байгаабди. Тэрэ огородойнгоо бригада тухай хөөрэжэ үгөө һэн. Мүнөө дээрээ дүрбэн звено хүдэлнэ. Гончиков Бальжинима, Кокорина Клавдия, Бурлаков Иван, Пурбуева Цыренжап гэгшэд звенонуудые толгойлно. Энэ жэлдэ ашаглалгада үгтэһэн теплицэдэ Малхиновагай звено хүдэлдэг юм. Али звено түрүү ябанаб гэжэ Иван Матвеевичһаа асуухадамнай:

—Пурбуевагай звено,—гээд харюусаба. — Жэлһээ жэлдэ овощиин үндэр баян ургаса хуряадаг. Таанар энээн тухай дуулаагүй һэн гүт?

—Республика соо Пурбуевае мэдэхэгүй хүн үсөөн байха,—гээд харюусабабди. Мүнөө али багаар ябажа байнаб?

—Түрүүлжэл бэзэ даа. Тээмэндэ Кокорина Клавдиин звеногой 360 центнер, Гончиковой—230 центнер үгэрсэ абаад байхада, нүхэр Пурбуева 568 центнер хуряагаад байгаа бэлээл гэжэ Иван Матвеевич омогорхон хэлээ бэлэй.

Адли эрхэ байдалда байгаад бусад звенонууд юундэ һураггүй бага ургаса абана гээшэб гэһэн бодол түрэнэ. Пурбуевагай звеногой газар үлүү һайн юм гү? Али овощой үрэһэн ондоо һайн сортын байгаа гү? Үгы даа. Звеное даагша хүнүүдээ зүбөөр ажалдань хубаарилан табижа, тэдэнээ шадамараар хүтэлбэрилнэ. Эндэхи хүн бүхэн ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, овощ тарилгые, тэрэнэй харууһалгые агротехникын ёһоор бэелүүлнэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэнэ.

Звенодо жэгтэй ажалша хүнүүд бии юм. Пурбуева Цыбек-Хандые абаад үзэе. Пенсидэ гаранхай наһажаал эхэнэр. Теэд балшар багаһаа ажал хэжэ ябаһан хүн нэгэшье үдэр миин һуужа шадаха аал? Үгы даа! Хэнһээшье һайнаар, шударгы бэрхээр тэрэ ажаллажа ябаһаар. Тиихэдэ Санжиева Дабажат, Раднаева Санжит, Ганжурова Цыбекмит, Тогочиева Ханда болон бусад нүхэдшье үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Эдэ эхэнэрнүүд урдань огородой эдеэ хаа яа амталхаһаа бэшэ, яажа ургуулха тухай һанаа заяандаа оруулаагүй ябаал. Мал харууһалжа, таряа хадажа ябаһан зон хэрэгтэй болоходонь үндэр мэргэжэлтэй огородшон болоно шадаа бшуу.

—«Коммунизм» колхоз урдань мал ажал, тарян ажал эрхилээд, овощ тарихa асуудалда анхаралаа хүсэд хандуулдаггүй байһан юм,—гэжэ Цыренжап Санжиевна хөөрэнэ,—Тиимэһээ огородһоо олзо доход гэхэ юумэ ородоггүй байгаа. КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй һүүлээр колхозой правлени намда огородой звено даалгажа үгөө һэн.

—Түрүүшээр юугээшье мэдэхэгүй байгаа һэм,—гээд тэрэ саашань үргэлжэлүүлнэ.—Юунһээ яагаад эхилхэ, һайн ургаса ургуулхын тула юу хэхэ хэрэгтэйб?—гэһэн асуудал гараа бэлэй.

Хэды хүндэ хүшэр байбашье һаань, Цыренжап Санжиевна овощ ургуулжа, хүнүүдые ударидажа һураа. Овощ ургуулха гээшэ тон орёо, хүшэр хүндэ ажал юм. Хэрбээ ажалдаа үнэн сэхээр дурлаагүй һаа, хэрэг бүтэдэггүй.

Тиигэжэ ажалдаа дурлаһанай, үдэр бүри һураһанай ашаар Пурбуевагай звеногойхид жэл бүри овощой үндэр баян ургаса хуряадаг байна. Зарим жэлнүүдтэ гектар бүриһөө 300 гаран центнер овощ хуряагдаа.

Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхоз жэл бүри овощ ехээр худалдажа, горьтойхон мүнгэн олзо оруулдаг. Хоёр жэлэй саана миллион түхэриг огородһоо оруулһан байгаа. Харин энэ жэлдэ мүн лэ ехэ олзо доход абтахаар хараалагдана.

Һаяын мэдээгээр колхоз 2500 гаран центнер үгэрсэ худалдаад байна. Энэ үгэрсын ехэнхи хубиие Цыренжап Санжиевнагай звеногойхид ургуулаа.

Һаяхан нүхэр Пурбуевагай звенодо эрхим һайн ажалайнь түлөө колхозой правлени тусхай шан барюулба.

А. БАДАЕВ.

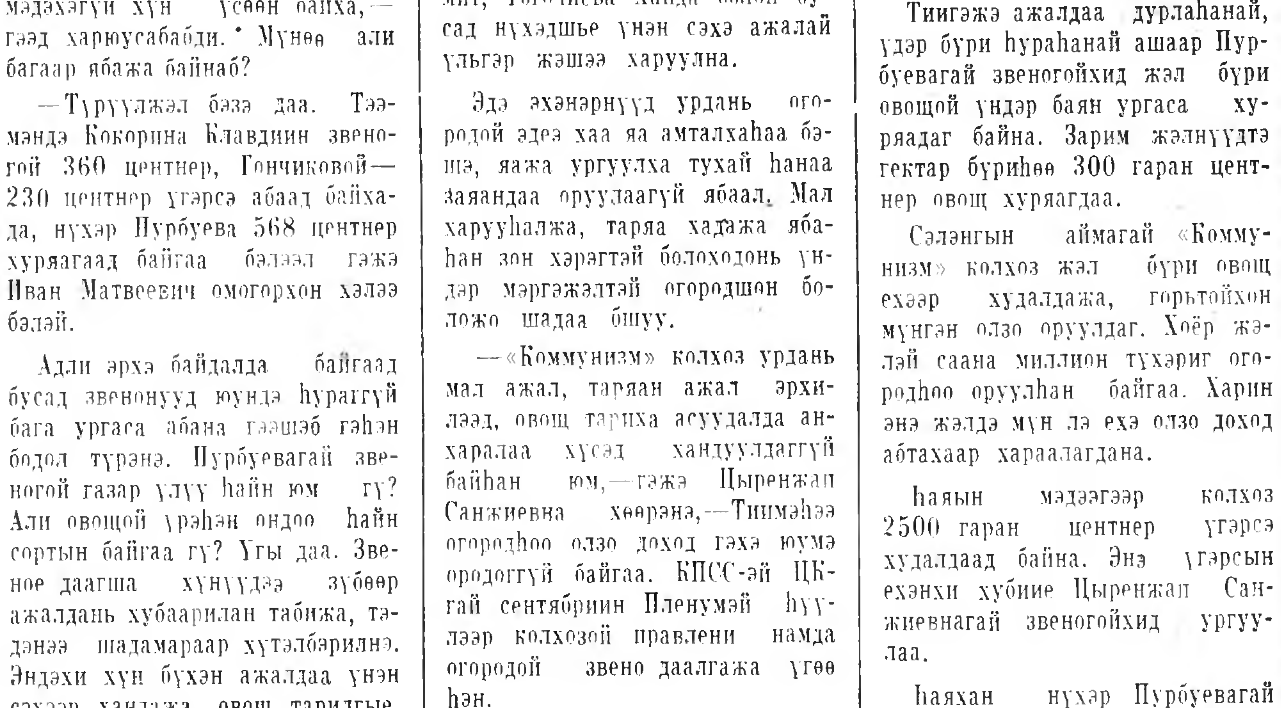

Зураг дээрэ: Сэлэнгын «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшын орлогшо Б. Доржиев огородшодтой хөөрэлдэжэ байна. (Зүүн гарһаа) звеное даагша Цыренжап Пурбуева, Бүтэд Жигжитова, Цыбек-Ханда Пурбуева, Галя Пурбуева, Б. Доржиев.

Авторай фото.

Редакторай орло[гшо] М. Н. Н[...]

Манай адрес, телефон

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. реда[ктора] 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной [...] пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского [строи]тельства—47-59, промышленности, транспорта, инфо[рмации] 35-14, культуры, литературы и искусства—34-65 [...] рабселькоров—40-49, отдел переводов и корр[ектуры] —35-95, бухгалтерия —37-32. Для междуго[родных] переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства [культуры] Бурятской АССР.

Н00965. Зак. № 34[...]